

Forest Department

কাঁচিজান যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (জে এফ এম টি)

কাকপথাৰ বনাধ্বলিক, ডুমডুমা বন সংমণ্ডল

তিনিচুকীয়া জিলা, অসম

প্ৰিয়া
Divisional Forest Officer
Doomdooma Division
Doomdooma

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

কাঁচিজান যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

জুনাই, ২০১৬

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূর্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূর্ণনাম
এ এফ চি (AFC)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিটেন্ট কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্রাসেইজ ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায'ডাইভাছ্টী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ পভাটী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাটী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিভৌয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেন্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেল এণ্ড লাইভলিহ্বড)
কম্পেল'	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট
(COMPELO)	(কনছালিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'-প্লেনিং এনহেলিং লাইভলিহ্বড অপচুনিটিজ)
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক'-ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এন্ট্ৰি পইণ্ট এক্সিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এষ্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপার্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইচ্ছ এক্স্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৰাই পি (FYP)	পঞ্চবৰ্ষীক পৰিকল্পনা (ফাইভ যোৰ্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউচ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
এইচ এইচ (HH)	পৰিয়াল (হাউচ হ'ল্ড)
আইআইআই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনস্টিউটুট অব এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিআৰ্থিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জইল্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)

এম অ'ই এফ চি চি (MoEFCC)	পরিবেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰণালয় (মিনিস্ট্ৰী অব এনভাইবনমেন্ট, ফৰেষ্টছ এণ্ড ক্লাইমেট চেঙ্গ)
এম টি (MT)	মেট্ৰিক টন
এন টি এফ পি (NTFP)	কাৰ্থ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিস্বাৰ ফৰেষ্ট প্ৰডিউচ)
অ'বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
এছডি পি (SDP)	দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচী (ফিল ডেভেলপমেন্ট প্ৰ'গ্ৰাম)
এছটি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
এছচি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পার্টিচিপেটৰী ৰূৰেল এপ্রাইজেল)
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (বেঞ্জ অফিচাৰ)
এছডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেন্ট গ'লছ)
এছ এল এফ (SLF)	নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা ৰূপৰেখা (ছাছটেইনেবল লাইভলিংড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ ড্ৰিউ অ' টি (SWOT)	সবলতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু শংকা (স্ট্ৰেস, উইক্রেচ, অপচুনিটি এণ্ড থ্ৰেট)
ড্ৰিউ পি চি (WPC)	কৰ্ম পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কিল)

কাঁচিজান যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি কাকপথাৰ বনাঞ্চলিক, তিনিচুকীয়া সংমণ্ডল

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৫
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৬-১১
৩	জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ	১১-১৮
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৮-১৯
৫	কৰ্ম পৰিকল্পনা	১৯-২১
৬	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	২২-৪২
৭	পৰিশিষ্ট তালিকা	পৰিশিষ্ট

X
Divisional Forest Officer
Doomdooma Division
Doomdooma

১। ভূমিকা

<p>প্রকল্প সম্পর্কে</p>	<p>অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটি কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— ‘নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশথাগণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সু-সংহত পৰিকল্পনাবে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।’ প্ৰকল্পটোৱ লক্ষ্য হৈছে— ‘বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।’</p> <p>এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্রান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্রাঙ ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৱ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সময়ৰ আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটি কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটি।</p>
<p>ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন</p>	<p>বজাৰৰ সন্তাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰৰ সন্তাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উন্নৰণ কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ।</p> <p>প্ৰকল্পটোৱ অধীনত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিউটিউট অব এণ্ট্ৰোপোলিনিক'বশিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু ‘চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ’ ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিছন্ড’ (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট (কনছাল্ট'ং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'লেনিং এনহেন্স'ং লাইভলিছন্ড অপচুনিটিজ)’ চমুকৈ কম্পেল’।</p> <p>প্ৰকল্পটোৱ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে ‘গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান... বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।’ বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।</p>
<p>কঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা</p>	<p>অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাত অৱস্থিত কঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি ডুমডুমা বন সংমণ্ডলৰ অন্তৰ্গত কাকপথাৰ বনাঞ্চলিক প্ৰশাসনৰ অধীনত অৱস্থিত।</p> <p>এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়টোৱ পুৰুষ-মহিলা উভয়ৰে সহযোগত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই তথ্য জুন, ২০১৬ত চি এম এল গুৱাহাটীৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৱ</p>

সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত চি এম এলৰ দ্বাৰা এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগ্মতোৱা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুলাই মাহত এই তথ্যৰ ওপৰত হোৱা বিতং আলোচনাত চূড়ান্ত কৰি গ্ৰহণ কৰা হয়।

২। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপবেখা

অৱস্থিতি	<p>কাঁচিজান যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) ডুমডুমা বন সংমগ্রল প্ৰশাসনৰ অধীনস্থ কাঁচিজান আৰু খেৰজানক সামৰি গঠন কৰা হয়। এই জে এফ এম চিটো ডুমডুমা বন সংমগ্রলৰ পৰা পাঁচ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত। এই জে এফ এম চিৰ আন্তৰ্গত অঞ্চলসমূহ অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাৰ ডুমডুমা ৰাজহ চক্ৰ খুনচাঁ পথগায়তৰ আন্তৰ্গত।</p> <p>পৰিশিষ্ট-১ ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</p>																		
মূল তথ্য	<p>জে এফ এম চিৰ মূল্য তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :</p> <p>তালিকা (ক) : জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>জে এফ এম চিৰ নাম</th> <th>কাঁচিজান</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>জিলা</td> <td>তিনিচুকীয়া</td> </tr> <tr> <td>বন সংমগ্রল</td> <td>ডুমডুমা</td> </tr> <tr> <td>বন আঞ্চলিক</td> <td>কাকপথাৰ</td> </tr> <tr> <td>গঠনৰ বছৰ</td> <td>২০১৫-১৬</td> </tr> <tr> <td>অধিকৃত বন এলেকা</td> <td>৫০ হেক্টৰ</td> </tr> <tr> <td>মুঠ পৰিয়াল</td> <td>১৯৪</td> </tr> <tr> <td>জে এফ এম চি গাঁৱৰ সংখ্যা</td> <td>২খন। (কাঁচিজান, খেৰজান)</td> </tr> <tr> <td>বন লাট কাৰ্যালয়</td> <td>কাকপথাৰ</td> </tr> </tbody> </table> <p>উৎস : জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৬ৰ জুনত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত তথ্য নথি-১ ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে। (পৰিশিষ্ট দ্রষ্টব্য)</p>	জে এফ এম চিৰ নাম	কাঁচিজান	জিলা	তিনিচুকীয়া	বন সংমগ্রল	ডুমডুমা	বন আঞ্চলিক	কাকপথাৰ	গঠনৰ বছৰ	২০১৫-১৬	অধিকৃত বন এলেকা	৫০ হেক্টৰ	মুঠ পৰিয়াল	১৯৪	জে এফ এম চি গাঁৱৰ সংখ্যা	২খন। (কাঁচিজান, খেৰজান)	বন লাট কাৰ্যালয়	কাকপথাৰ
জে এফ এম চিৰ নাম	কাঁচিজান																		
জিলা	তিনিচুকীয়া																		
বন সংমগ্রল	ডুমডুমা																		
বন আঞ্চলিক	কাকপথাৰ																		
গঠনৰ বছৰ	২০১৫-১৬																		
অধিকৃত বন এলেকা	৫০ হেক্টৰ																		
মুঠ পৰিয়াল	১৯৪																		
জে এফ এম চি গাঁৱৰ সংখ্যা	২খন। (কাঁচিজান, খেৰজান)																		
বন লাট কাৰ্যালয়	কাকপথাৰ																		

<p>কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p>	<p>যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিখনৰ কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-খ : কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>সভাপতিৰ নাম</td><td>ৰবুল মোগ (৯৭০৭৩৮২৮৮২)</td></tr> <tr> <td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>প্ৰবীণ মহস্ত (৯৯৫৪১৪২৫২৪)</td></tr> <tr> <td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>বলিন মোগ</td></tr> <tr> <td>কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ : ৬ মহিলা : ৩ মুঠ : ৯</td></tr> <tr> <td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>৪৬৪</td></tr> </tbody> </table> <p>উৎস : জে এফ এম চিৰ নথি</p>	সভাপতিৰ নাম	ৰবুল মোগ (৯৭০৭৩৮২৮৮২)	সদস্য সচিবৰ নাম	প্ৰবীণ মহস্ত (৯৯৫৪১৪২৫২৪)	কোষাধ্যক্ষৰ নাম	বলিন মোগ	কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৬ মহিলা : ৩ মুঠ : ৯	সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	৪৬৪
সভাপতিৰ নাম	ৰবুল মোগ (৯৭০৭৩৮২৮৮২)										
সদস্য সচিবৰ নাম	প্ৰবীণ মহস্ত (৯৯৫৪১৪২৫২৪)										
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	বলিন মোগ										
কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৬ মহিলা : ৩ মুঠ : ৯										
সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	৪৬৪										
<p>পৰিয়াল আৰু জনগাঁথনি</p>	<p>কাঁচিজান জে এফ এম চি কাঁচিজান আৰু খেৰজান গাঁৱক লৈ গঠিত। এই জে এফ এম টিওৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ৪৬৪টা। মুঠ জনসংখ্যা হৈছে ২৪৩৮জন। ইয়াৰে ১৩০৩জন পুৰুষ আৰু ১১৩৫গৰাকী মহিলা। মহিলা মুৰব্বীৰ পৰিয়ালৰ সংখ্যা হ'ল ১০। মুঠ ৪৬৪টা পৰিয়ালৰ ভিতৰত দাবিদ্য সীমাবেধৰ তলৰ পৰিয়ালৰ সংখ্যা হ'ল ৩২৬। ৯টা পৰিয়াল মধ্যমীয়া আৰু ৪৫টা ধনী শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্গত। মুঠ পৰিয়ালৰ ৪৫টো 'অ' বি চি-এম 'অ' বি চি, ৪টা এছ টি আৰু ৫টো সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ।</p> <p>উপৰোক্ত তথ্যৰ অধিক বিৱৰণৰ বাবে তালিকা-২ চাব পাৰে।</p> <p>ইয়াৰ পৰা জনা যায় যে :</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) প্রতিটো পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৫জন ২) গাঁওখনৰ লিঙ্গ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৮৭১গৰাকী মহিলা। 										
<p>শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন</p>	<p>শিক্ষা আৰু দক্ষতাৰ ৮.৬৯ শতাংশৰো অধিক লোক অশিক্ষিত বুলি তথ্য পোৱা গৈছে। গাঁওখনৰ অধিকাংশ লোকে স্কুল পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে, তুলনামূলকভাৱে অতি কমসংখ্যক পৰিয়ালতহে কলেজীয়া শিক্ষা লাভ কৰা সদস্য আছে।</p> <p>আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক— এই দুই ধৰণৰ জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী গাঁওবাসীয়ে গ্ৰহণ কৰি আহিছে। জে এফ এম চি এলেকাত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগতভাৱে গ্ৰহণ কৰা দক্ষতা। তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) হস্তশিল্প খ) পিচিকালচাৰ 										

	<p>গ) পশুধন প্রতিপালন</p> <p>ঘ) কৃষিকার্য</p> <p>সমগ্র দেশৰ লগতে বাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী প্রসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এনে কোনো আঁচনিৰ পৰা এতিয়ালৈকে গাঁওবাসী উপকৃত হোৱা নাই। কিয়নো গাঁওখন অথবা ইয়াৰ পাৰ্শ্ববৰ্তী অঞ্চলসমূহত তেনে কোনো আঁচনি কৰণয়ণ কৰা হোৱা নাই।</p>																
মাটি	কাঁচিজান জে এফ এম চিত তিনি প্ৰকাৰৰ মাটি উপলব্ধ : বালিমিশ্রিত পলসুৱা, পলসুৱা আৰু আঠালেতীয়া পলসুৱা মাটি। ফলত গ্ৰীষ্মকালীন ধান (শালিধান), ৰবিশস্য যেনে সৰিয়াহ আদি আৰু খৃতুকালীন পাচলি আদি উৎপাদনৰ বাবে অঞ্চলটোৱ মাটি উপযোগী।																
পানী	মাটিৰ তলৰ পানী খোৱাপানীৰ প্ৰধান উৎস। গোটেই বছৰজুৰি গাঁওবাসীয়ে ভাল পানী লাভ কৰে। প্ৰায় প্ৰতিঘৰ মানুহৰে দমকল বা কুঁৰা আছে। সৰু সৰু প্ৰাকৃতিক জলাশয় কিছুমানো আছে।																
জলবায়ু : উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	জুলাই-আগস্টত সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা হৈছে ৩৫ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰীত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ৭-৮ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। আৰ্দ্ধতা পুৱাৰ ভাগত ৯০-৯৫ শতাংশ আৰু আৰেলি ৫০-৭০ শতাংশ। কাঁচিজান জে এফ এম চিত বছৰি ২৩০০-৩০০০ মিলিমিটাৰ বৰষুণ হয়। অঞ্চলটোৱ বায়িক গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ২৮১৯ মিলিমিটাৰ। সাধাৰণ বৰষুণৰ পৰিমাণ (১৯০১-১৯৫০) হৈছে ২৭৯৬.৪ মিঃমিঃ। বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) ৬৪-৬৮ শতাংশ আৰু প্ৰাক-বাৰিষা (মাৰ্চ-মে) ২২-২৬ শতাংশ বৰষুণ হয়।																
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ বিস্তৃতভাৱে ট্ৰিপিকেল সিঙ্ক চিৰসেউজ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে। প্ৰধান বৃক্ষ প্ৰজাতিবোৰ হৈছে চিদা, ৰাধাচূড়া, ধূনা-ধূপ, ডিমৰু, কৃষ্ণচূড়া, ভেলেউ আৰু চেণ্গুণ আদি। তদুপৰি এই বনাঞ্চলত হাতী আপেল, বাঁহ, খেৰ, পশুখাদ্য, বনৌষধি উদ্ভিদো আছে। এই সম্পর্কে অতিৰিক্ত তথ্য ‘বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা’ত দিয়া হৈছে।																
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৰৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট ২ ত বহলাই উল্লেখ কৰা হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰা কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য নিম্নলিখিত ধৰণৰ : <table> <tbody> <tr> <td>কাঠখৰি ৰোপণ</td> <td>: ৩৫ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>ক্ষতিগ্রস্ত বনভূমি</td> <td>: ২৫ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>ধাননি পথাৰ</td> <td>: ১০ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>পথ</td> <td>: ২.১০ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>বসতিস্থান</td> <td>: ৩ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>জলাধাৰ</td> <td>: ২ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>বৃক্ষ আচার্ছাদিত অঞ্চল</td> <td>: ১ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>জলাশয়</td> <td>: ৭ শতাংশ</td> </tr> </tbody> </table>	কাঠখৰি ৰোপণ	: ৩৫ শতাংশ	ক্ষতিগ্রস্ত বনভূমি	: ২৫ শতাংশ	ধাননি পথাৰ	: ১০ শতাংশ	পথ	: ২.১০ শতাংশ	বসতিস্থান	: ৩ শতাংশ	জলাধাৰ	: ২ শতাংশ	বৃক্ষ আচার্ছাদিত অঞ্চল	: ১ শতাংশ	জলাশয়	: ৭ শতাংশ
কাঠখৰি ৰোপণ	: ৩৫ শতাংশ																
ক্ষতিগ্রস্ত বনভূমি	: ২৫ শতাংশ																
ধাননি পথাৰ	: ১০ শতাংশ																
পথ	: ২.১০ শতাংশ																
বসতিস্থান	: ৩ শতাংশ																
জলাধাৰ	: ২ শতাংশ																
বৃক্ষ আচার্ছাদিত অঞ্চল	: ১ শতাংশ																
জলাশয়	: ৭ শতাংশ																
ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৩ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় :																

	<ul style="list-style-type: none"> ■ ৬২.৯৩ শতাংশ পরিয়ালৰ কৃষিভূমি আছে ■ ৪.৩১ শতাংশ পরিয়াল (৫টা পরিয়াল) ধনী কৃষক (১০ হেক্টরতকৈ বেছি) ■ ১৫.৫২ শতাংশ পরিয়াল (১৮টা পরিয়াল) ক্ষুদ্র কৃষক। (২-১০ হেক্টর) ■ ৪৩.১০ শতাংশ পরিয়াল (৫০টা পরিয়াল) উপাস্ত কৃষক। (২ হেক্টরৰ কম) ■ ৩৭.০৭ শতাংশ পরিয়াল (৪৩টা পরিয়াল) ভূমিহীন 												
পশুধন	<p>যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে ৬৫৪টা। পরিয়ালসমূহে প্রতিপালন কৰা পশুধনৰ প্ৰকাৰ হৈছে এনেধৰণৰ :</p> <table> <tbody> <tr> <td>গাইগৰু</td><td>ঃ ৭১টা</td></tr> <tr> <td>বলধ</td><td>ঃ ৬৫টা</td></tr> <tr> <td>ম'হ</td><td>ঃ ১৫টা</td></tr> <tr> <td>কুকুৰা</td><td>ঃ ৪১১টা</td></tr> <tr> <td>গাহাৰি</td><td>ঃ ৫৫টা</td></tr> <tr> <td>ছাগলী</td><td>ঃ ৩৭টা</td></tr> </tbody> </table> <p>ওপৰত উল্লিখিত তথ্যৰ সবিশেষ বিৱৰণ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৪ত দাঙি ধৰা হৈছে।</p>	গাইগৰু	ঃ ৭১টা	বলধ	ঃ ৬৫টা	ম'হ	ঃ ১৫টা	কুকুৰা	ঃ ৪১১টা	গাহাৰি	ঃ ৫৫টা	ছাগলী	ঃ ৩৭টা
গাইগৰু	ঃ ৭১টা												
বলধ	ঃ ৬৫টা												
ম'হ	ঃ ১৫টা												
কুকুৰা	ঃ ৪১১টা												
গাহাৰি	ঃ ৫৫টা												
ছাগলী	ঃ ৩৭টা												
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	<p>যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ স্থিতিশীল উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমান উপলব্ধ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰাৰ ধৰণে ভাগ কৰিব পাৰি :</p> <p>বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি : গাঁওখনত প্ৰাথমিক বাস্তৱিক উপাদানসমূহ যেনে বিজুলী, মোবাইল ফোন চাইকেল আৰু মটৰ চাইকেল আছে যোগাযোগ ব্যৱস্থা হিচাপে। গাঁওকেইখন প্ৰধান পথৰ লগত ভালদৰে সংযোজিত আৰু যিটোৱে তেওঁলোকক চহৰৰ লগত সংযোগ স্থাপন কৰাই দিছে।</p> <p>শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা : শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা সুবিধা হিচাপে ইয়াত আছে এখন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, দুটা অংগনবাড়ী কেন্দ্ৰ, এটা সামূহিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ; যিটো পরিয়ালসমূহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত।</p> <p>চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ যেনে গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়, বাজহ কাৰ্যালয়, স্থানীয় আৰক্ষী চকী, বন লাট কাৰ্যালয় আদি গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত।</p> <p>বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান : বেংক আৰু ডাকঘৰৰ দৰে বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ইয়াত উপলব্ধ যদিও সেইবোৰ গাঁৱৰ বসতিস্থানৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত, প্ৰায় ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈত অৱস্থিত।</p>												
কৃষিশস্য	<p>যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ কৃষিশস্যৰ সবিশেষ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৬ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ মাত্ৰ ৬ শতাংশ পরিয়াল শালিখেতিৰ লগত জড়িত। ■ ডুমডুমা চহৰ আৰু সীমিত ফাৰ্মৰ গৰাকীয়ে কৃষকসকলক কৃষিকাৰ্য আৰু পৰম্পৰাগতভাৱে উৎপাদন কৰা ফল যেনে মাটিকঠাল, আম, কল আৰু পাচলিক নিৰংসাহিত কৰি আহিছে। 												

	<ul style="list-style-type: none"> ■ কেইটামান পরিয়ালে ক্ষুদ্র পরিসরত চাহথেতি করিবলৈ আবশ্য কৰিছে।
শস্য উৎপাদন ক্রপৰেখা	<p>তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৭ত সন্নিৰিষ্ট তথ্যত উৎপাদন আৰু ইয়াৰ হাৰ উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <p>উৎপাদিত শস্য আৰু উৎপাদন হাৰ তলত দিয়া ধৰণৰ। পৰিয়ালসমূহে কৰা কৃষি প্ৰধানতঃ বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।</p>
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	<p>গাঁওখনত পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৮ত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে। জে এফ এম চিখনৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে :</p> <p>ক) শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ</p> <p>খ) বনাধ্বলৰ চৰণীয়া এলেকা</p> <p>গ) ঘৰৱা পাচলিৰ অৱশিষ্টাংশ</p> <p>ঘ) সেউজীয়া খাদ্য</p>
বজাৰ	<p>যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৯ত উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বজাৰসমূহ হৈছে :</p> <p>ক) গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকানঃ গাঁৱৰ পৰা ১ কিঃমিঃ নিলগত</p> <p>খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰঃ ৩ কিলোমিটাৰ দূৰৈত</p> <p>গ) প্ৰধান বজাৰঃ ৪ কিলোমিটাৰ দূৰৈত ডিগৈতে।</p>
জলসম্পদ	<p>তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১০ত জলসম্পদৰ বিষয়ে সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে। পানী উপলব্ধ হোৱা প্ৰধান জল সম্পদসমূহ এনেধৰণৰ :</p> <p>ক) দৱকলঃ ৮৮টা, পানী পৰ্যাপ্ত</p> <p>খ) নদীঃ ১খন, (পৰ্যাপ্ত) ডিগৈতে নদী</p> <p>গ) কুঁৰাঃ ৫টা</p>
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	<p>যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১১ত উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <p>ক) কাৰ্তখৰিঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালঃ ১৩০টা, উৎসঃ স্থানীয় বনাধ্বল</p> <p>খ) কেৰাচিনঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালঃ ১৩০টা, উৎসঃ বাহিৰা বজাৰ</p> <p>গ) ৰক্ষন গেছঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালঃ ২৩টা</p>

আর্থ-সামাজিক স্থিতি	<p>সামাজিক গাঁথনি : গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকল বেছিভাগেই অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীৰ। গাঁৱত গভীৰ সামাজিক বিভাজন নাই। মহিলাসকলৰ সামাজিক অৱস্থান সন্তোষজনক।</p> <p>অৰ্থনৈতিক অৱস্থা : অঞ্চলটোৱ বাসিন্দাসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি মুঠতে ক'বলৈ গ'লে সন্তোষজনক। পৰিয়ালসমূহৰ বাষ্পিক উপার্জন ২০,০০০-১,৫০,০০০ টকাৰ ভিতৰত।</p> <p>অ' বি চিৰ পৰিয়ালসমূহ গাঁওখনৰ পৰা বেছি প্ৰৱজন ঘটা নাই। কিন্তু কিছুমান আদিবাসী যুৱকে স্থায়ী সংস্থাপন বিচাৰি ওচৰৰ চহৰলৈ প্ৰৱজন কৰিছে।</p>
মানচিত্ৰ	<p>অংশগ্রহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-I-ত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে।</p> <ul style="list-style-type: none"> * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

৩। জীরিকা সুযোগ বিশ্লেষণ

স্থানাংক (বেঁকিং)	<p>নিম্নোক্ত বিষয়ত স্থানাংক (বেঁকিং) নির্ধারণ কৰা হৈছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> * প্রারম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ) * জীরিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন <p>পৰিশিষ্ট-৩ত এই বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ পৰা, এইটো ক'ব পাৰি যে :</p> <p>জীরিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) কৃষি ২) পশুধন ৩) গৃহধি উদ্যোগ 																				
প্রারম্ভিক কার্যসূচীৰ স্থানাংক	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left; padding: 5px;">স্থানাংক</th> <th style="text-align: left; padding: 5px;">স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ইপিএ</th> <th style="text-align: left; padding: 5px;">বিতৎ বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা দিয়া হৈছে)</th> <th style="text-align: left; padding: 5px;">ধনৰ সম্ভাৰ্য উৎস / বিভাগ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">১</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">অনাময়</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">পৰিয়ালৰ বাবে লেট্ৰিন- কম খৰচী, ছেপ্টিক আৰু ছেনিটাৰী প্ৰকাৰৰ</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ ই</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">২</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">গাঁৱৰ ভিতৰত স্বাস্থ্য উপকেন্দ্ৰ</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">এন এইচ এম /স্বাস্থ্য- পৰিয়াল কল্যাণ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৩</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">খোৱপানী</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">কমেও চাৰিটা কুঁৰা</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">ইপিএ এপিএফ বিচি/এন আৰ ডি ডেলিউড পি</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৪</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">বিদ্যালয়</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">উচ্চ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়</td> <td style="text-align: center; padding: 5px;">সবশিক্ষা অভিযান/ প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ</td> </tr> </tbody> </table>	স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ইপিএ	বিতৎ বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাৰ্য উৎস / বিভাগ	১	অনাময়	পৰিয়ালৰ বাবে লেট্ৰিন- কম খৰচী, ছেপ্টিক আৰু ছেনিটাৰী প্ৰকাৰৰ	স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ ই	২	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত স্বাস্থ্য উপকেন্দ্ৰ	এন এইচ এম /স্বাস্থ্য- পৰিয়াল কল্যাণ	৩	খোৱপানী	কমেও চাৰিটা কুঁৰা	ইপিএ এপিএফ বিচি/এন আৰ ডি ডেলিউড পি	৪	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	সবশিক্ষা অভিযান/ প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ
স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ইপিএ	বিতৎ বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাৰ্য উৎস / বিভাগ																		
১	অনাময়	পৰিয়ালৰ বাবে লেট্ৰিন- কম খৰচী, ছেপ্টিক আৰু ছেনিটাৰী প্ৰকাৰৰ	স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ ই																		
২	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত স্বাস্থ্য উপকেন্দ্ৰ	এন এইচ এম /স্বাস্থ্য- পৰিয়াল কল্যাণ																		
৩	খোৱপানী	কমেও চাৰিটা কুঁৰা	ইপিএ এপিএফ বিচি/এন আৰ ডি ডেলিউড পি																		
৪	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	সবশিক্ষা অভিযান/ প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ																		
জীরিকা সুবিধা	<p>জীরিকা সুবিধাসমূহ তলত দিয়া ধৰণে চিনান্ত কৰা হৈছে :</p> <p>গাঁওবাসীৰ বৰ্তমানৰ জীৱিকাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, জে এফ এম চিটোৰ দক্ষতা/প্ৰয়োজন/দক্ষতা অগ্ৰাধিকাৰ বিষয়ত সামগ্ৰিক বিশ্লেষণ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিত্তিত দুটা বিভাগত বিভক্ত কৰা হয়— কৃষি খণ্ড আৰু অনা-কৃষি খণ্ড। দক্ষতা বিকাশ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীত অগ্ৰাধিকাৰ ভিত্তি অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সঁহাৰি তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে।</p> <p>তালিকা I : জীৱিকাৰ সুযোগ স্থানাংক</p>																				

প্রশিক্ষণ কার্যসূচীর প্রকার	অগ্রাধিকারৰ ওপৰত নম্বৰ				
	১	২	৩	৪	৫
■ কৃষি আৰু সংশ্লিষ্ট কাৰ্যক্ৰম	১	-	-	-	-
■ উদ্যানশস্য ভিত্তিক	-	-	-	৮	-
■ পশুপালন ভিত্তিক	-	২	-	-	-
■ হস্তশিল্প ভিত্তিক	-	-	-	৮	-
■ হস্তত্ত্ব ভিত্তিক	-	-	-	৮	-
■ অন্যান্য (এন টি এফ পি)	১	-	-	-	-

উৎস : পি আৰ এ

পি আৰ এৰ সময়ত এইটো লক্ষ্য কৰা গৈছিল যে কৃষি আৰু সংশ্লিষ্ট কাৰ্যক্ৰম যেনে মৌপালন, বেচম ভিত্তিক প্রশিক্ষণ কাৰ্যসূচীত সৰ্বাধিক অগ্রাধিকাৰ দিয়া হৈছিল। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল এলকাটোত উপলব্ধ উৎসৰ পৰ্যাপ্ততা। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অগ্রাধিকাৰ দিয়া হৈছিল উদ্যানশস্য আৰু পশুপালন যেনে গাহৰি পালনত। হস্তশিল্প খণ্ড যেনে বাঁহ-বেতৰ শিল্পৰ দক্ষতা উন্নয়ন আৰু হস্তত্ত্ব চিলাই আৰু বয়ন আদি কাৰ্যক্ৰমত অগ্রাধিকাৰ কৰকৈ কৰকৈ দিয়া দেখা গ'ল।

কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

কৃষি আৰু উদ্যানশস্যৰ ক্ষেত্ৰত সুযোগ সম্পর্কে তথ্যসমূহ নথি-২ৰ তালিকা-১২ত পাৰ :

প্ৰথান প্ৰথান বাধাৰোৰ :

ক) সাৰ-কীটনাশকৰ অতি কম ব্যৱহাৰ।

খ) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।

গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি, যেনে : পাৱাৰটিলাৰ, ট্ৰেষ্টৰ আদিৰ অভাৱ।

ঘ) অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা।

সুযোগসমূহ :

ক) উপযুক্ত আৰু নিৱাসিতভাৱে কীট আৰু পতংগনাশক দৰৱৰ ব্যৱহাৰ

খ) নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ

গ) সুসংগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী

পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে :

* ট্ৰেষ্টৰ চালনা প্ৰশিক্ষণ।

* কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী।

* কীট-পতংগ নাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতি আদি বিষয়ত প্ৰশিক্ষণ

<p>পশ্চিম</p>	<p>পশ্চিম পালন-প্রজননৰ সুযোগ সম্পর্কে অধিক তথ্য তালিকা-১৩ত দিয়া হৈছে।</p> <p>ক) শোচনীয় বিন্দীয় অবস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশ খাদ্য ক্ৰয়ৰ অক্ষমতা</p> <p>খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টা অংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে।</p> <p>গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্য পাবলৈ নাই।</p> <p>গ) কোনো পশ চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই।</p> <p>ঘ) যথোপযুক্তভাৱে পশুপালনৰ বিষয়ে জ্ঞানৰ অভাৱ।</p> <p>সুযোগসমূহ :</p> <p>ক) পশুপালন-প্রজননৰ জৰিয়তে অধিক উৎপাদন</p> <p>খ) তিনিচুকীয়া জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ত গাথীৰৰ এখন চাহিদাপূৰ্ণ বজাৰ আছে।</p> <p>পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ :</p> <ol style="list-style-type: none"> ১. গাহৰি পালন ২. কুকুৰা পালন
<p>কাঠ ভিন্ন বনজ উৎপাদন (এন ড্ৰিউ এফ পি)</p>	<p>এন ড্ৰিউ এফ পিৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ তালিকা-১৪ত দিয়া হৈছে</p> <p>প্ৰধান বাধাসমূহ :</p> <p>ক) এন ড্ৰিউ এফ পি-ৰ কম পৰ্যাপ্ততা</p> <p>খ) কাৰিকৰী জ্ঞানৰ ব্যৱস্থা নাই।</p> <p>গ) সংসাধন গোট নাই।</p> <p>সুযোগসমূহ :</p> <p>ক) সাৰলা পতিত মাটিৰ পৰ্যাপ্ততা</p> <p>পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ :</p> <p>ক) খাদ্য উত্তিদৰ খেতি</p> <p>খ) ভেষজ উত্তিদ আদি</p>
<p>বিশেষীকৃত দক্ষতা</p>	<p>দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ তাৰিকা-১৫ত দিয়া হৈছে</p> <p>প্ৰধান বাধাসমূহ :</p> <p>ক) বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদনৰ অভাৱ</p> <p>খ) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পর্কে গৱেষণাৰ অভাৱ</p> <p>গ) টি কিউ এম কলাকোশলৰ অভাৱ</p> <p>সুযোগসমূহ :</p> <p>ক) ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ সুবিধা প্ৰদান</p> <p>খ) দক্ষতা আহৰণকাৰীৰ প্ৰশিক্ষণ</p> <p>গ) চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা বিন্দীয় সাহায্য</p>

	<p>পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ :</p> <ul style="list-style-type: none"> * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি, সা-সঁজুলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতাৰ উন্নতকৰণ আৰু নতুন উৎপাদনৰ বিকাশ আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ উৎপাদনৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান
খণ্ডৰ সুবিধা	<p>এই সন্দৰ্ভত নথি-২ৰ তালিকা-১৬ত আলোচনা কৰা হৈছে</p> <p>প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ :</p> <p>ক) আৰ্থিক বহিৰ্ভূত</p> <p>খ) বেচৰকাৰী খণ্ডাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য কৰা</p> <p>সুযোগসমূহ :</p> <p>ক) আধুনিক বিভৌয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন</p> <p>খ) পৰ্যাপ্ত সজাগতা</p> <p>পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ :</p> <p>ক) নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিভৌয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন</p>
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	<p>ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি :</p> <p>১) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য : ট্ৰেক্ট চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী, কীটনাশক, পতংগ নাশক, শংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ।</p> <p>২) পশুধন : গাহৰি আৰু কুকুৰা পালন।</p> <p>৩) এন ডেল্লিউ এফ পি : বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ খাদ্য-উদ্বিদ, ভেজ উদ্বিদ আদিৰ খেতি।</p> <p>৪) বিশেষ দক্ষতা : আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু সামগ্ৰী উৎপাদনসহ আন বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাসকলৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ।</p> <p>৫) খণ্ডৰ ব্যৱস্থা : নিকটৱৰ্তী এলেকাত ক্ষুদ্ৰ বিভৌয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।</p>
জীৱিকা সুযোগ বিশ্লেষণ	<p>তলত উল্লেখ কৰা মানৰ ভিত্তিত জীৱিকাৰ উপায় সম্পৰ্কীয় ৰূপৰেখাৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> * জীৱিকা সম্পদ * জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত * সন্তাৱনীয় জীৱিকা সম্পৰ্কীয় অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক <p>ডি এফ ডি আই-ৰ (ডিপার্টমেন্ট অব ফাণিং ফৰ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেন্ট)ৰ স্থিতিশীল জীৱিকা ৰূপৰেখাৰ ভিত্তিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। জে এফ এম চিৰ বৰ্তমান জীৱিকা পৰিস্থিতি নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ ভিত্তিত চিহ্নিত কৰা হৈছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> * প্ৰাকৃতিক মূলধন * বস্তুগত মূলধন

	<p>* সামাজিক মূলধন</p> <p>* মানব সম্পদ</p> <p>* আর্থিক মূলধন</p>
	<h2>১। প্রাকৃতিক সম্পদ</h2> <p>জৈর বৈচিত্র্যের বাবে প্রকল্প এলেকাটো পরিচিত। জে এফ এম চির প্রধান প্রাকৃতিক মূলধন হৈছে— হলখ, গমাৰি, তিতাচপা, নাহৰ, বনচোম, বগীপমা, বলা আদি। এই উচ্চ মূল্য সম্পদ উদ্বিদসমূহ আৰু তাৰ সম্প্ৰসাৰণত কাৰ্তখৰি সংগ্ৰহ বুম খেতি আৰু কাৰ্ত সংগ্ৰহৰ (স্থানীয় ব্যৱহাৰ বা নগৰাধ্যলত বিক্ৰীৰ বাবে) ফলত বন ধৰ্মস হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছে আৰু এইটো পোনপতীয়াভাৱে প্ৰামীণ জীৱিকাৰ সৈতে সংযুক্ত। প্রকল্প এলেকাত প্রাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত এই বিস্তৃত নিৰ্ভৰশীলতাৰ বাবে আমি আশা কৰা ধৰণে প্রাকৃতিক সম্পদ সুৰক্ষা আৰু সংৰধনৰ বাবে গাঁওবাসীৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি বেছি সফল হ'ব পৰা নাই। ইয়াৰ বিকল্প হিচাপে গাঁওবাসীক বন্ধন গেছৰ সংযোগ প্ৰদান কৰিব লাগে বন্ধন কাৰ্য তথা অন্যান্য কামৰ বাবে যাতে তেওঁলোকৰ বনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা কমি যায়। অন্য জীৱিকা কাৰ্যসূচীও সৃষ্টি কৰিব লাগে যাতে প্রকল্প এলেকাত প্রাকৃতিক সম্পদ সংৰক্ষিত কৰিব পৰা যায়।</p>
	<h2>২। বস্তুগত মূলধন</h2> <p>মানুহে জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰয়োজনীয় প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনিসমূহ বস্তুগত মূলধনৰ অন্তৰ্গত। ইয়াৰ উপৰি ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সা-সৰঞ্জামসমূহো ইয়াৰ অন্তৰ্ভুক্ত। উদাহৰণস্বৰূপে পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা, বাসস্থান, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা আৰু শক্তি।</p> <p>প্রকল্প এলেকাত বস্তুগত মূলধনৰ পৰ্যাপ্ততা নিৰীক্ষণ কৰি আমি দেখিলোঁ যে ইয়াৰ অৱস্থা অতি শোচনীয়। তাত কোনো ভাল ৰাস্তা নাই, পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা অতি দুৰ্বল, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত নহয় আৰু বৈদ্যুতিকৰণৰ সুবিধাৰ শূন্য।</p> <p>প্রকল্প এলেকাত জীৱন ধাৰণ উন্নত কৰিবৰ কাৰণে জে এফ এম চি এলেকাটোৰ বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি উন্নয়নৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিব লাগিব। ইয়াৰ ভিতৰত ৰাস্তা, পানী আৰু অনাময় সুবিধা পৰ্যাপ্তকৰণৰ লগতে বিদ্যুতৰ বিকল্প হিচাপে সৌৰ লাইট ব্যৱহাৰত গুৰুত্ব দিব লাগে।</p>
	<h2>৩। সামাজিক মূলধন</h2> <p>সমাজৰ বিভিন্ন গ্ৰামৰ উন্নত অনুষ্ঠান-ৰীতি-নীতি প্ৰদৰ্শনৰ বাবে সামাজিক মূলধন ব্যৱহাৰৰ দিশটো ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি।</p> <p>প্রকল্প এলেকাটোত সীমিতসংখ্যক আত্মসহায়ক গোট উপলক্ষ। এই ক্ষেত্ৰত আত্মসহায় গোটসমূহক সৱলীকৰণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। আৰু গাঁওবাসীক আত্মসহায়ক গোট আৰু সমবায় সমিতি আদি গঠনৰ প্ৰতি আগবঢ়াই নিব লাগে। যাতে অঞ্চলটোত জীৱিকাৰ সুযোগ অধিক মাত্ৰাত সফলভাৱে সৃষ্টি কৰিব পৰা যায়।</p>

এইটোও লক্ষ্য করা গৈছে যে মানুহৰ মাজত চৰকাৰী আঁচনিসমূহ ৰূপায়ণৰ হাৰ অতি কম। অঞ্চলটোত সামাজিক আঁচনি ৰূপায়ণ বৰ্তমানেও সুদূৰ পৰাহত।

৪। মানৱ সম্পদ

প্ৰকল্প এলেকাত মানৱ সম্পদ বিবেচনা কৰিলে দেখা যায় যে গাঁওবাসীয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে কৃষিখণ্ডত দক্ষ। প্ৰকৃতগতভাৱে প্ৰতিটো পৰিয়ালেই কৃষক হিচাপে তথ্য লাভ কৰা হৈছে আৰু নিজস্ব প্ৰয়োজন পূৰণৰ বাবে তেওঁলোকে কৃষি কাৰ্য কৰি আহিছে। কৃষকসকলে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় খাদ্য উৎপাদনত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। এই উৎপাদিত শস্যসমূহৰ পৰা মাৰ্কেট কিছু পৰিমাণৰহে নাইবা অল্পো ব্যৱসায়ৰ বাবে তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে।

সমীক্ষাৰ পৰা এইটোও দেখা গৈছে যে এলেকাটোত বেচম শিল্পৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনীয়তা আছে। লগতে বয়ন আৰু বাঁহ-বেতৰ উদ্যোগৰো সম্ভাৱনীয়তা আছে।

প্ৰকল্প এলেকাটোত, এইটো দেখা গৈছে যে সৰহসংখ্যক পৰিয়ালেই মাটিৰ পৰিমাণ ২-১০ হেক্টেক। এইটোৱেও দেখা গৈছে যে মাটিৰ পৰিমাণ অনুপাতে জীৱিকাৰ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীয়ে যথেষ্ট গুৰুত্ব দিয়া দেখা নাযায়।

এইটো পৰামৰ্শ দিব পাৰি যে বাঁহ-বেতৰ দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে, চিলাই আৰু অন্যান্য অনাকৃষি ভিত্তিক কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীক তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ বিবিধতা প্ৰদানৰ উৎস গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।

নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা হ'ল মানুহৰ জীৱন ধাৰণৰ সক্ষমতা সম্ভোজনক কৰা আৰু কোনোধৰণৰ প্ৰতিবন্ধকতা নোহোৱাকৈ জীৱন ধাৰণ মানদণ্ড উন্নত কৰা। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। দাৰিদ্ৰতা দূৰীকৰণ আৰু সামাজিক সৱলীকৰণৰ বাবে সকলো লোককে শিক্ষাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগিব।

প্ৰকল্প এলেকাটোত এইটো দেখা গৈছে যে উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰাৰ কোনো সুবিধা নাই। সেয়েহে আনুষ্ঠানিকভাৱে অনানুষ্ঠানিকভাৱে অঞ্চলটোত দক্ষতা বিকাশৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে।

এখন সফল সমাজৰ বাবে তথ্যৰ উৎস সদায়েই এক প্ৰধান কাৰণ। বনাধ্বলত আৰু অতি পিছপৰা ঠাইত অৱস্থিত হোৱা হেতু এই অঞ্চলসমূহ এনেধৰণৰ তথ্যৰ পৰা বাধিত হৈ আছে। প্ৰকল্প এলেকাটোত ৰেডিঅৰ বাহিৰে অন্য কোনো তেনেধৰণৰ মাধ্যম নাই। বন কাৰ্যালয়সমূহেও তথ্য যোগাযোগৰ ক্ষেত্ৰত সদায়েই অনিহা প্ৰকাশ কৰি আহিছে। তথ্য আৰু যোগাযোগৰ উৎস এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰক হৈ পৰিছে যাৰ দ্বাৰা মানুহে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণৰ জৰিয়তে প্ৰতিযোগিতাত অৱৰ্তীণ হ'ব পাৰে আধুনিক সমাজৰ লগত এক সুন্দৰ জীৱননিৰ্বাহৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাই এটা সম্প্ৰদায়ৰ সভ্যতা নিৰূপণ কৰে। প্ৰকল্প এলেকাটো সাংস্কৃতিকভাৱে অতি চহকী আৰু এই অঞ্চলটোত পৰম্পৰাগতভাৱে পঢ়ন্তৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনীয়তা আছে।

প্ৰকল্প এলেকাটোত পুৰুষসকল বেছিভাগেই কৃষি কাৰ্যৰ লগত জড়িত। যেনে— খেতিপথাৰ চহোৱা, বীজ সিঁচা, নিৰণি কৰা আৰু চপোৱা। আনহাতে মহিলাসকল বন্ধাৰটা, শিশুৰ যতন লোৱা, পশুধন পালন আদি কামত জড়িত হৈ থাকে। দৈনন্দিন জীৱনত পুৰুষ মহিলা উভয়ে কেনেদেৰে দক্ষতামূলক কামত জড়িত হৈ মূল্য সংযোজিতভাৱে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছে সেইটো বিশ্লেষণ কৰাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ।

	<p>মানৰ সম্পদ বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰজন হ'ল এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰক। ভাল জীৱিকাৰ সম্বান্ত এই প্ৰজন সংঘটিত হয়। প্ৰকল্প এলেকাটোত তেনেধৰণৰ কোনো প্ৰজনৰ কথা পি আৰ এৰ সময়ত পৰিলক্ষিত হোৱা নাই। ইয়াৰ কাৰণ হিচাপে অঞ্চলটোত উচ্চশিক্ষিত লোকৰ অভাৱকেই উল্লেখ কৰিব পাৰি। উচ্চশিক্ষিত হাৰ বৃদ্ধিয়েই প্ৰজনৰ হাৰ বৃদ্ধি কৰে। কাৰণ, উচ্চশিক্ষিত লোকসকলে ভাল জীৱিকাৰ সম্বান্ত বাহিৰলৈ ঢাপলি মেলাৰ প্ৰণতা জাগি উঠে। পৰিয়ালৰ আকাৰো সীমিত। এইটো কাৰণতেই এই প্ৰকল্প এলেকাটোত এঝইৰ পৰা আনঠাইলৈ প্ৰজনৰ কথাটো এৰাই চলিব পৰা বিধৰ।</p>
	<h2>৫। বিভীয় মূলধন</h2> <p>বিভীয় মূলধনসমূহ হ'ল (নগদ, জমা/খণ, ছেতিং আৰু অন্যান্য অৰ্থনৈতিক সম্পত্তি, প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনি, উৎপাদন সামগ্ৰী আৰু প্ৰযুক্তি) যিবোৰ যিকোনো জীৱন ধৰণ কৌশল নিৰ্কপণৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয়।</p> <p>প্ৰকল্প এলেকাটোত এইটোও দেখা গৈছে যে মাত্ৰ সীমিতসংখ্যক লোকৰ (মুঠ পৰিয়ালৰ দুই শতাংশ) হে বেংক একাউন্ট আছে। অন্যান্য সুবিধা যেনে স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক খণ, ক্ষুদ্ৰ বিভীয় সাহায্য আদি শুন্য।</p> <p>সেয়েহে অঞ্চলটোত বিভীয় মূলধন উন্নতকৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। ইয়াৰ বাবে গাঁওবাসীক বেংক একাউন্ট, স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক খণ আদি প্ৰদান কৰিব লাগে। যাতে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজন অনুসাৰে অঞ্চলটোত জীৱনধাৰণ প্ৰগলী উন্নত কৰিব পাৰে।</p>
জীৱিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত	<p>কঁচিজান জে এফ এম চিত জীৱিকা কাৰ্যসূচীসমূহ তলত দিয়া ধৰণে চিহ্নিত কৰা হৈছে।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ জে এফ এম চিটোৰ মুঠ উপাৰ্জনত নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ বৰঙণি ❖ নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীত উপাৰ্জনকাৰী গ্ৰপৰ অংশগ্ৰহণৰ শতাংশ ❖ সন্তাৱনাপূৰ্ণ জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক।
৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা (এল ডি পি)	
উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচী	<p>গাঁওকেইখনৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মুখ্য উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল</p> <p>কৃষি খণ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ কুকুৰা আৰু গাহৰি পালন ❖ ধানখেতি ❖ উদ্যানশস্য (চাহ) <p>অনাকৃষি খণ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ হস্ততাঁত-বয়ন ❖ চিলাই আৰু এম্ৰহইডাৰী

আত্মসহায়ক গোটো কর্মসূচী	গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটবোৰে তলৰ কৰ্মসূচী সম্পর্কে পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে : ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ
শিক্ষামূলক ভ্রমণ	নিম্নোক্ত শিক্ষামূলক ভ্রমণৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে : ১) ৰাষ্ট্ৰীয় হস্তত্ত্বত প্ৰতিষ্ঠানলৈ শিক্ষামূলক ভ্রমণ ২) কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়লৈ শিক্ষামূলক ভ্রমণ
কৰ্মআঁচনিৰ সাৰংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰা ধৰণে।
সংপ্ৰদকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্য্যব্যৱস্থাসমূহ সংপ্ৰদ কৰিব পাৰি। ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্রামীণ নিয়োগৰ বাবে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে গ) স্বৰ্গজযন্ত্ৰী গ্রাম স্ব-ৰোজগাব যোজনা (SJGSY)-জলসিথওন আৰু জলচেদ উন্নয়নৰ বাবে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ জীৱিকা অভিযান ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি চ) গ্রামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপাযুক্ত অন্যান্য আঁচনি উপৰোক্ত সংপ্ৰদকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ কাৰ্য্যপৰিকল্পনা

ক্রঃনং	কাৰ্য্যসূচী	সংখ্যা	পদ্ধতি	পৰিমাণ (টকা)
--------	-------------	--------	--------	--------------

ক) অংশগ্ৰহণমূলক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

১	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি	১	পি আৰ এ, বেচলাইন ছাত্ৰে	১,০০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০

খ) উৎপাদকসকলক সংগঠিত কৰা আৰু উদ্যমিতা সৃষ্টি আৰু প্ৰযুক্তিগত সক্ষমতা
বৃদ্ধি

১	সজাগতা সৃষ্টি কাৰ্য্যসূচী	১	সজাগতা কাৰ্য্যসূচী	২০,০০০.০০
---	---------------------------	---	--------------------	-----------

খ১	দক্ষতা উন্নয়ন প্রশিক্ষণ		
১	পশুধন আৰু বয়নৰ ওপৰত প্রশিক্ষণ কার্যসূচী	১	প্রশিক্ষণ পৰিচালনা ২,০০,০০০.০০
২	বয়নৰ ওপৰত দক্ষতা উন্নয়ন প্রশিক্ষণ কার্যসূচী	১	দক্ষতা উন্নয়ন প্রশিক্ষণ কার্যসূচী পৰিচালনা (৪০ দিন) ২,০০,০০০.০০
৩	ক্ষুদ্র এণ্টাৰপ্রাইজৰ ওপৰত প্রশিক্ষণ কার্যসূচী	১	তিনিদিনীয়া উদ্যামিতা কার্যসূচী ৫০,০০০.০০
	মুঠ		৮,৭০,০০০.০০

গ) সামাজিক গতিশীলতা

১	সংগ্রহ গোট (যেনে : আত্ম সহায়ক গোটৰ, সমাজৰ, এন জি অৰ, ব্যক্তি বিশেষৰ উৎপাদন কোম্পানীসমূহৰ) গঠনৰ ওপৰত সজাগতা সৃষ্টি শিবিৰ	চাৰিদিনীয়া সংগ্রহ গোট গঠন সম্পর্কীয় সজাগতা শিবিৰ সমবায়ৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা	৫০,০০০.০০
২	স্বনিরোজন আৰু সংস্থাপনৰ বাবে সহায়তা আৰু সংযোগ স্থাপন কার্যসূচী	চি এম এল বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা ২০০১৭ চনৰ মার্চ মাহলৈ	৫০,০০০.০০
	মুঠ		১,০০,০০০.০০

ঘ) মূল্য শৃংখল উন্নয়ন

গ১ মূল্য শৃংখল উন্নয়নৰ দ্বাৰা উৎপাদন উন্নয়ন

১	ৰেডিমেড সাজ-পোছাকত মূল্য শৃংখল উন্নয়ন স্থাপন কার্যসূচী	১	ডিজাইন বিবিধকৰণৰ ওপৰত দহুদিনীয়া প্রশিক্ষণ	৫০,০০০.০০
গ৩	আধুনিক সৰঞ্জাম যোগান			
	বয়নৰ বাবে আধুনিক	৭	আধুনিক সৰঞ্জাম যোগান	১,৫০,০০০.০০
	পশুধনৰ বাবে অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰী যোগান	১৫	স্পিনিং মেচিন যোগান	৭০,০০০.০০
গ৪	উৎপাদন আৰু সংসাধন ক্ষমতা উন্নতকৰণ			১,৩০,০০০.০০
	মুঠ			৮,০০,০০০.০০

ঙ)	বজাৰ লাভৰ বাবে সহায়			
ঘ১	প্রাতিষ্ঠানিক ক্রেতা আৰু চৰকাৰী সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন (বছৰজুৰি)	২	ক্রেতা-বিক্ৰেতাৰ মুখ্যামুখি আলোচনাৰে প্লেটফৰ্ম গঠন (দুদিন)	৮০,০০০.০০
ঘ২	বন বজাৰ স্থাপন	ব ছ ৰ জু ৰি	ভান বজাৰৰ জৰিয়তে সংযোগকৰণ	১,০০,০০০.০০
ঘ৩	প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১	বন বিভাগৰ জৰিয়তে এক প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১,২০,০০০.০০
ঘ৪	অন্য ভৌগোলিক বজাৰ লাভৰ বাবে প্ৰেৰণ	১	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১,২০,০০০.০০
ঘ৫	ই পটোল, ব্ৰাউচাৰ, কেটেলগ আদিৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ	১	বিপণন বিশেষজ্ঞৰ সৈতে দুদিনীয়া প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতা কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ	৬০,০০০.০০
সৰ্বমুঠ				১৫,৫০,০০০.০০
সংপৃক্তকৰণ	<p>ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি।</p> <p>ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্রামীণ নিয়োগৰ বাবে</p> <p>খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে</p> <p>গ) স্বৰ্গজয়ন্তী গ্রাম স্ব-ৰোজগাৰ যোজনা (SJGSY)-জলসিঞ্চন আৰু জলচেছদ উন্নয়নৰ বাবে</p> <p>ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্রামীণ জীৱিকা অভিযান</p> <p>ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি</p> <p>চ) গ্রামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি</p> <p>উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।</p>			

৬। বন উন্নয়ন পরিকল্পনা (এফ ডি পি)

কাঁচিজান জে এফ এম চির ক্ষুদ্র পরিকল্পনার অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোয়য়ন পরিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনার উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চির অনুগৰ্ত বনাঞ্চলত উৎপাদন সম্ভবতা; এক স্থিতিশীল ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ অনুগৰ্ত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ অনুগৰ্ত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপণ/ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি, অধিসূচিত বনাঞ্চল এলেকাৰ বাহিৰত

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পর্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল :

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অনুগৰ্ত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ প্ৰফৰ্মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে ('বনোয়য়ন পৰিকল্পনা'), যিসমূহ এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টাৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ষনত্ব বাকী-'ক্ষতিগ্রস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬ -৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
ডিগৰৈ বনাঞ্চলকৰ অনুগৰ্ত ইউডিআৰএফ (ডিগুড বি) পৰিসীমাত	৩০ ৮০	০	ভাল এলেকা : ১৬ হেক্টাৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকা : ৫ হেক্টাৰ	২-৩মাহ
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
নিৰ্দিষ্ট সময়ত মুকলি কৰা ধনৰ পৰিমাণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি	৬১২ (এন আৰ ৪৫৯, আইপি-১৫৩)		ভাল এলেকা : নাই ক্ষতিগ্রস্ত এলেকা : নাই	
মুঠ				

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১/বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ অনুগৰ্ত ২১০ হেক্টাৰ বনাঞ্চল, য'ত ১৬০ হেক্টাৰ 'ভাল' আৰু ৫০ হেক্টাৰ 'ক্ষতিগ্রস্ত'।

১.২। বনাথওলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ :

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাথওল পলসুৱা প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনভূমিৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল :

তালিকা- ২ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

স্থিতি মাপ	ন্যস্ত বনাথওলৰ অৱস্থা	বৃক্ষবোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পর্যায়	২.৩ৰ পৰা ২.৯৪ শতাংশ জৈৱিক। এন, পি ২০৫, কে-২০ মৌলৰ পৰ্যাপ্ততা এই ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	-	—
উপস্থিতি :		
(ক) পলস	২৪%	—
(খ) ৰোকামাটি	৩১%	—
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	কম	—
(ঘ) বালিচাহি	৪৫%	

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, ‘খ। বনভূমি প্ৰকাৰ’ / বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু স্থানীয় গাঁওবাসীৰ সৈতে হোৱা আলোচনা।

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে বনভূমিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল :

- ক) এণ্টিছ'ল (৩০.৩%)
- খ) ইনছেপিটছ'ল (৫১.৩%)
- গ) এলফিছ'ল (১১.৩%)
- ঘ) আলিটিছ'ল (৭.১%)

১.৩। বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাথওলসমূহ সংৰক্ষিত বনাথওলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্ৰজাতি	চেণ্ণ	টেক্টোনা গ্ৰেণিছ লিন
সহযোগী প্ৰজাতি	গমাৰি	মেলিনা আৰব'বিয়া
গুল্ম	চেকীয়া	ফাৰ্নছ
	ভোটজলকীয়া	কেপছিকাম ছাইনেন্স
ভেষজ উত্তিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা

ভেষজ উদ্ভিদ	শিলিখা	টার্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাডিবাচ্টাইশিকা
	আমলখি	ফিলাস্থাছএস্বেলিকা
উৎপাদন		
অন্যান্য যদি আছে	জরী বেত	কেলামাছ ইবেষ্টাছ
	জাতি বেত	কেলামাছ টেনুইছ
	বাইডাং বেত	কেলামাছ বোটাং
	চুলি বেত	কেলামাছ ফেগেল্লাম
	লেজাই বেত	কেলামাছ ফুরিবাণুছ
	কেঁকো বাঁহ	ডি হেমিল্টনী
	পাহারীয়া জাতি বাঁহ	অ'ক্সিটেনথেরা পার্ভিফ'লিয়া
	ডলু বাঁহ	শ্বিজষ্টাচিয়ামডুলোৱা
	আমলখি	এমারিকা অফিচিনেলিছ
	হলখ	টার্মিনেলিয়া মাইবিঅ'কার্পা

উৎস : প্রফর্মা-৩, ‘গ। বনাধ্বলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ’/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বনোৱয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনোৱয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'লঃ

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ অতীত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'লঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল : ১৮৩

খ) জড়িত লোক : ১৮৩ (প্ৰতি পৰিয়ালৰ এজন)

গ) গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ : উপলব্ধ নহয়

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা : উপলব্ধ নহয়

(উৎস : প্রফর্মা-৩, ‘জে এফ এম চিৰ অৱস্থা- viii + ix’ / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনের ঘরুরা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্রদায়ের ঘরুরা চাহিদার বাবে বনজ উৎপাদনের ওপরত নির্ভরশীলতার তথ্য তলের তালিকাত দাঙি ধরা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) : কঁচিজান জে এফ এম চির প্রতিটো পরিয়ালের বনজ উৎপাদনের ঘরুরা চাহিদা

বনজ উৎপাদনের নাম	পরিয়ালের গড় চাহিদা		বর্তমান কেনেকৈ চাহিদা পূরণ হৈছে	উৎস
	চাহিদার সময় ব্যবধান	আনুমানিক পরিমাণ		
কাঠখৰি	নিয়মিতভাবে	৬০-৭৫ কিঃ গ্রাঃ	-	বনাধ্বল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	২ টা	-	বনাধ্বল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-	-
খুঁটা / বাঁহ	মাহত এবাৰ	২-৩ টা, প্রতিমাহ	-	বনাধ্বল
বনাধ্বলের পৰা পশুখাদ্য	নিয়মিতভাবে	৫-৬ কিঃ গ্রাঃ/ দিনে	-	বনাধ্বল
এন টি এফ পি	-	২-৩ কিঃ গ্রাঃ/ দিনে	-	বনাধ্বল

উৎস : প্রকৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা কঁচিজান জে এফ এম চিৰ মুঠ ১১৬ ঘৰ পরিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পরিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি কঁচিজান গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনের চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) : কঁচিজান জে এফ এম চিৰ সকলো পরিয়ালের বনজ উৎপাদনের মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনের নাম	সম্প্রদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্রাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১২০৭০০	গোটেই বছৰজুৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১১৬টা	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—
খুঁটা / বাঁহ	৭৩০ বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
বনাধ্বলের পৰা পশুখাদ্য	১৪০৮০০	গোটেই বছৰজুৰি
এন টি এফ পি	২০৮০০০	গোটেই বছৰজুৰি
অন্যান্য	-	-

উৎস : ওপৰৰ তালিকা ৪, (ক) আৰু সম্প্রদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পরিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পরিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদার অনুমানিক পরিমাণ (তালিকা- ৪ (ক))× ৬৫ টা পরিয়াল

২.৩। গাঁওবাসীর দ্বারা বনজ উৎপাদন সামগ্রী সংগ্রহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্রহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্রহ			সংগ্রহৰ স্থান
	খন্তু / মাহ	সংগ্রহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগ্ৰহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	১৮৩	৪৩২০	বনাথ়ল
ঘৰৱ বাবে কাঠ	ডিচে-জানু	১৮৩	৪	বনাথ়ল
সজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	ডিচে-জানু	১৮৩	১৬	বনাথ়ল
খুঁটা	-	-	-	-
বনাথ়লৰ পৰা পশুখাদ্য	বছৰজুৰি	১৮৩	প্ৰতিদিনে ৮	বনাথ়ল
এন টি এফ পি	বছৰজুৰি	১৮৩	প্ৰতিদিনে ৯-১১	বনাথ়ল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৩' / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পর্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য

কাঁচিজান জে এফ এম চি

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্ভৃত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদেৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১১৭০০/বছৰত	স্থানীয় বজাৰ	১৮০০-২১০০/মাহত
ঘৰৱ বাবে কাঠ	—	—	—
সজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২২-৪০/মাহ	স্থানীয় বজাৰ	৮০০-১২৫০/মাহত
খুঁটা	—	—	—
বনাথ়লৰ পৰা পশুখাদ্য	১২০০/বছৰত	স্থানীয় বজাৰ	৯০০-১৪০০/মাহত
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৪' / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰতাৰ ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে
পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ
মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

উৎস ৩: এই অধ্যায়ৰ তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ), পৰৱৰতী পৃষ্ঠাসমূহত দিয়া হৈছে।

৩। বন সুৰক্ষা সংগ্ৰান্তি বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাথৰ সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংগ্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনিভাৱে কাঠকটা	নহয়	নহয়
কাঠ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্ৰিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/	হয়	হয়
বন সুৰক্ষাত বিপদ		
ওষধি গচ্ছৰ চুৰি	হয়	হয়

উৎস ৪: প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংগ্ৰান্তীয় বিষয়ত সম্মুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

- ক) চৰণীয়া পথাৰ— স্থানীয় জন্ম
- খ) অন্যান্য এলেকাৰ জন্ম

৩.২। বনাথওল ক্ষতির কারণসমূহ

কাঁচিজান জে এফ এম চির বনাথওল ক্ষতিগ্রস্ত হোরাব কারণসমূহ তলত উল্লেখ করা হ'ল :

- ক) কোনো বৈজ্ঞানিক পরিকল্পনা নাই
- খ) জনজাতীয় লোকৰ পৰম্পৰাগত কৃষি
- গ) পাহাৰ অঞ্চলত উপগাঁথুৰ সমস্যা

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৬'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪। বনাথওল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাথওল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্থাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব)	বনাথওল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
১. পহৰাদাৰ নিয়োগ	সংৰক্ষিত বনাথওল	৩ কিঃমি:	সন্ধিয়া ৬ বজাৰ পৰা পুৱা ৬ বজালৈকে	উচ্চ
২. তথ্য যোগানকাৰীৰ পুৰুষাৰ	সংৰক্ষিত বনাথওল	৩ কিঃমি:	যিকোনো সময়ত	উচ্চ
৩. অগ্নি প্ৰতিৰোধক	সংৰক্ষিত বনাথওল	৩ কিঃমি:	সকলো সময়ত	উচ্চ

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৭'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে এইটো দেখা গ'ল যে কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম
অগ্ৰাধিকাৰ তলত দিয়াৰ ধৰণৰ।

- ক) বেৰ নিৰ্মাণ
- খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যসূচীৰ প্ৰকাৰ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ ক্ষতিগ্রস্ত বন ভূমিৰ পৰিচৰ্যাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যসূচীসমূহৰ প্ৰকাৰ তলত দিয়া
ধৰণৰ।

তালিকা- ৯ : কাঁচিজান জে এফ এম চির প্রস্তাবিত কার্যসূচীর প্রকার

পরিচর্যা	প্রয়োজনীয়তা (হয়/নহয়)	জে এফ এম চির দায়বদ্ধতা	মাহ /বছর কেতিয়া করা হ'ব	পরিচর্যাৰ বাবে প্রস্তাবিত অঞ্চল পৰিবৰ্ধন(হেঃ)
ক্ষতিগ্রস্ত বনভূমি পুনৰ সৃজন	হয়	হয়	জুন-জুলাই	২০০
গচ্ছ কলম সুৰক্ষা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
চালি নির্মাণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫
পানী সংৰক্ষক	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫
বন-বাত নিৰণি কার্য	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
বাঁহ-কাম আৰু মাটি পূৰণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
মৃঢ়া-শিপা উভলা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
ডাল কটা আৰু পৰিচর্যা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
শিলৰ বেৰা/হেজ গচ্ছ বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
অন্যান্য কার্যসূচী (হাতী সুৰক্ষা)	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল

উৎস : প্রকৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৯' / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা
সেয়েহে এইটো দেখা গ'ল যে কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে প্রস্তাবিত পৰিচর্যা কার্যসূচীসমূহ তলত দিয়া
ধৰণৰ
ক) বীজ সিঁচা
খ) শিপা-মৃঢ়া উভলা আৰু ৰোপণ আদি

৪.৩। **বনোয়ান পৰিকল্পনা—অগ্ৰিম কার্য আৰু সৃজন**
ওপৰৰ বিষয় বন্ধন সাপেক্ষে তলৰ তালিকাখনত বিস্তৃত বৰ্ণনা দিয়া হ'ল—

তালিকা- ১০৪ কাঁচিজান জে এফ এম চির বাবে বন উন্নয়ন পরিকল্পনা

পরিচয়	ৰোপণ মডিউলৰ অন্তর্গত কালি	আবদ্ধ ৰোপণৰ অগ্রাধিকাৰ	প্ৰজাতি	ব্যৱধান মিটাৰ×মিটাৰ
প্ৰাকৃতিক পুনৰ সৃজনত সহয়তা দূৰত্ব ৰোপণৰ সৈতে পুনৰ সৃজন	৪৫ হেক্টৰ এ পি এফ বি চিৰ দ্বাৰা এ এন আৰ	-	শালবহিঙ্গুত এন টি এফ পি	২×২
আবদ্ধ ৰোপণ	-	-	-	-
নিম, আমলথি, মহুৱা, বহেৰাৰ বীজ সিঁচা (ওষধি উদ্ভিদ)	১৫হেক্টৰ	-	ওষধি উদ্ভিদ	-
সমৃদ্ধ ৰোপণ /বীজ সিঁচা	-	-	-	-
গোনপটীয়া ৰোপণ	-	-	-	-
অন্যান্য	-	-	-	-
মুঠ কালি (হেক্টৰ)	৬০ হেক্টৰ	-	-	-

উৎস : প্ৰকৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৮' /বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪.৪। বনাথৰ উন্নয়ন — বাৰ্ষিক লক্ষ্য

৫. তালিকা- ১০ (ক) আৰু (খ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে বন উন্নয়নৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্য (বছৰ ১-৫)
আৰু (বছৰ ৬-১০)

ওপৰৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাৰ্ষিক লক্ষ্য হিচাপে দহ বছৰ সময়ৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

ৰোপণৰ নাম	শালমিশ্রিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়সীমা	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	১০০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	৩×৩ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ১১০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)
খণ্ডৰ সংখ্যা	১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকে)
প্ৰজাতি	শাল; সহযোগী —গমাৰি, চিঁচু, তিতাচপা আদি
হাৰ	এ পি এফ বি চি এছৰ দ্বাৰা অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুবছৰ মূৰে মূৰে কুৰি শতাংশ হাৰত বৃদ্ধি)

ৰোপণ স্জনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি

বিভীষণ বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	পুনৰৱজীৰিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনান্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা, প্ৰাকৃতিক-জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, ১০০ হেষ্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনান্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম @ ১০০০ টকা প্ৰতি হেষ্টৰ।	১০০০০০/-
২০১৭-১৮*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ পুলি প্ৰতি হেংত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
২০১৮-১৯*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেষ্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৪,৯৭,০০০/- ৬১,৬০০/-
২০১৯-২০*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেষ্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৫,৯৬,৪০০/- ৭৩,৯২০/-
২০২০-২১*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেষ্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং তৃতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৫,৯৬,৪০০/- ১,৪৭,৮৪০/-
২০২১-২২*	চতুর্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩,৫৪,৮৬১/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	৩৯,৮৯,৮২৮

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১০' /ৰন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

ৰোপণৰ নাম	:	চেণ্ডল মিশ্রিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ
ৰোপণৰ সময়সীমা	:	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	:	১০০ হেষ্টৰ
স্থান ব্যৱধান	:	২×২ মিটাৰ, প্ৰতি হেষ্টৰত ২৫০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্বিদৰ সংখ্যা	:	১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)
খণ্ডৰ সংখ্যা	:	১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেষ্টৰকৈ)
প্ৰজাতি	:	চেণ্ডল; সহযোগী —আজাৰ, কৈৰে, খয়েৰ, চিঁ, জিয়া, অৰ্জুন, ঘোঁৰানিম বাঁহ (জাতি, কেঁকো, ভলুকা, বিজুলী) আদি।

ৰোপণ স্জনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা-প্রাকৃতিক জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্গয়, দহ হেষ্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্রতি হেষ্টৰ।	১০০০০০/-
২০১৭-১৮*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ পুলি প্রতি হেষ্টৰত ৰোপণ-এপ্রিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মার্কিং	২,৬২,৫০০/-
২০১৮-১৯*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্রতি হেষ্টৰত ৰোপণ - এপ্রিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মার্কিং	২,৬২,৫০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অর্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২৬,৯৫০/-
২০১৯-২০*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্রতি হেষ্টৰত ৰোপণ- এপ্রিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মার্কিং	৩১,৫০০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অর্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩২,৩৪০/-
২০২০-২১*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্রতি হেষ্টৰত ৰোপণ- এপ্রিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মার্কিং	৩১,৫০০০/-
	তৃতীয় নিৰণি	৬৪,৬৮০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অর্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অর্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৫৫,২৩২/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অর্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,১৬,৪২৪/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	২১,৪৯,৫৮৬/-

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

৫.১ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চাৰীসহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্চাৰী -আৰ্থসহায়ক গোটা আৰু ব্যক্তিগত

বিতৎ ব্যাখ্যা তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতৎ ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত
আছে বিভাগীয় নাৰ্চাৰীৰ জে এফ এম চি কাৰ্য।

তালিকা- ১১ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চির নার্চাবীসমূহ

নার্চাবীর অবস্থান	প্রজাতি	উন্নয়ন বছর	বীজ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্রকার	২০১৬	৭,২০,০০০	প্রস্তাবিত

উৎস : প্রফর্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১' / বন বিভাগ কর্মচারী আৰু জে এফ এম চির সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

অন্যান্য নার্চাবী

তলৰ তালিকাখনত কাঁচিজান জে এফ এম চির অন্যান্য নার্চাবীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চির নার্চাবীসমূহ

নার্চাবীর অবস্থান	প্রজাতি	উন্নয়ন বছর	বীজ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্রকার	২০১৬	৭,২০,০০০	প্রস্তাবিত

৫.২ প্রতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছর

কাঁচিজান জে এফ এম চির বৃক্ষৰোপণৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ই দহবছৰীয়া সময়ৰ বাবে।

(ক) কাৰ্ঠ প্ৰজাতি, গমাৰি, চেণ্ণণ

তালিকা- ১২ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চির চেণ্ণণ ৰোপণৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচয়
প্ৰথম বছৰ	পৰ্যায়ক্রমিক নিৰণি আৰু ক্ৰিপাৰ ৰিং আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপত্তিৰ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উন্নিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ আঁতৰোৱা
চতুর্থ বছৰ	কাষৰ উন্নিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উন্নিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেণ্ণণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস : বন বিভাগ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(খ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) : কাঁচিজান জে এফ এম চির বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপত্তণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকায়ে বিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপত্তণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকায়ে বিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৰম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস : বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(গ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (গ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি আৰু বিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি আৰু বিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল-পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)

অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৰম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎসঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(ঘ) এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (ঘ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি ৰিং গঠন অস্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঝাতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি ৰিং গঠন অস্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঝাতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুর্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৰম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎসঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৩ : অন্যান্য কার্য পরিকল্পনা

কাঁচিজান জে এফ এম চির বাবে অন্যান্য কার্য পরিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল :

তালিকা- ১৩ : কাঁচিজান জে এফ এম চির অন্যান্য কার্য পরিকল্পনা

কার্য	প্রয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেট্টেৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিব	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্র	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন বক্ষা ডিভাইচ প্রৱর্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি

উৎস : প্রফ'র্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সেতে আলোচনা।

বিপণন কার্য

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সেতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্ৰেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পর্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৪ কাৰ্ত আৰু ঘাঁথৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্ত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল :

এই বনোৱয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ : কাঁচিজান জে এফ এম চির সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিংগ্রাৎ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিংগ্রাৎ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিংগ্রাৎ/মাহ

৫.৫ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত নাৰ্চাৰীৰ প্ৰকাৰ সমূহৰ ওপৰত নিৰ্বৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চাৰীৰ সহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্চাৰী- আত্মসহায়ক গোটা আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হৈছে।

জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীৰ বিস্তৃত ব্যাখ্যা তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে। ইয়াত জে এফ এম চি কাৰ্যত
অন্তৰ্ভুক্ত বিভাগীয় নাৰ্চাৰী অন্তৰ্ভুক্ত।

তালিকা- ১১ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

অন্যান্য নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত কাঁচিজান অন্যান্য নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (খ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ ওচৰৰ অন্যান্য নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.৬ : প্রতিপালন পরিকল্পনা- ১০ বছৰ

কাঁচিজানত বৃক্ষরোপণ সৃষ্টি কৰাৰ বাবে প্রতিপালন পরিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। এই সময়সীমা দহ বছৰীয়া।

(ঙ) কাঠ প্রজাতি : হলখ, গমাৰি, চেণ্ণণ

তালিকা ১২ (ক) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ চেণ্ণণ ৰোপণৰ প্রতিপালন পরিকল্পনা

বছৰ	পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	পৰ্যায়ক্রমিক নিৰণি আৰু অপত্তণ আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপত্তণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটিয়াভাৱে উদ্বিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত খুঁটা পোতা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ আঁতৰোৱা
চতুর্থ বছৰ	কাষৰ উদ্বিদসমূহ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্বিদসমূহ আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেণ্ণণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস : বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(চ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্রতিপালন পরিকল্পনা

বছৰ	পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপত্তণসমূহ আঁতৰোৱা বিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপত্তণসমূহ আঁতৰোৱা বিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুর্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ

	পর্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাৰলৈ পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পর্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাৰলৈ পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পর্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাৰলৈ পাতলীয়া কলম
নৰম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পর্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাৰলৈ পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পর্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাৰলৈ পাতলীয়া কলম

উৎস : বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(ছ) কাঠখৰি বোপণ

তালিকা- ১২ (গ) : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি বোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচ্যা
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি আৰু বিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি আৰু বিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুর্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল -পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)
অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৰম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস : বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(জ) এন টি এফ পি / ঔষধি বোপণ

তালিকা- ১২ (ঘ) ৪ কাঁচিজান জে এফ এম চির এন টি এফ পি / ঔষধি বোপণৰ প্রতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচয়া
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি বিং গঠন অস্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঝাতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকায়ে নিৰণি বিং গঠন অস্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঝাতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুর্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৰম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস : বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৭ : অন্যান্য কার্য পরিকল্পনা

কাঁচিজান জে এফ এম চির বাবে অন্যান্য কার্য পরিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল :

তালিকা- ১৩ : কাঁচিজান জে এফ এম চির অন্যান্য কার্য পরিকল্পনা

কার্য	প্রয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছর	কালি (হেক্টের)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবির	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্র	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন বক্ষা ডিভাইচ প্রর্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্রৃ-মার্চ	জে এফ এম চি

উৎস : প্রফ'র্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সেতে আলোচনা।

বিপণন কার্য

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কার্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সেতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে

উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্ৰেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পর্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৮ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্রান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল :

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ : কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিঃগ্রাম /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিঃগ্রাম/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাধৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিঃগ্রাম/মাহ

৫.৯ বিতরণ পদ্ধতি

কাঁচিজান জে এফ এম চির সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ বিতৰণ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১৫ : কাঁচিজান জে এফ এম চির বাবে বিতৰণ পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমভাৱে বিতৰণ কৰিব লাগিব	এন টি এফ পি, কাঠখৰি (যেনেকৈ ৰাজহ বণ্টন হয়)
সদস্যসকলৰ দ্বাৰা মুকলিকৈ সংগ্ৰহ কৰা হ'ব	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	এন টি এফ পিৰ সংসাধন

পরিশিষ্ট তালিকা

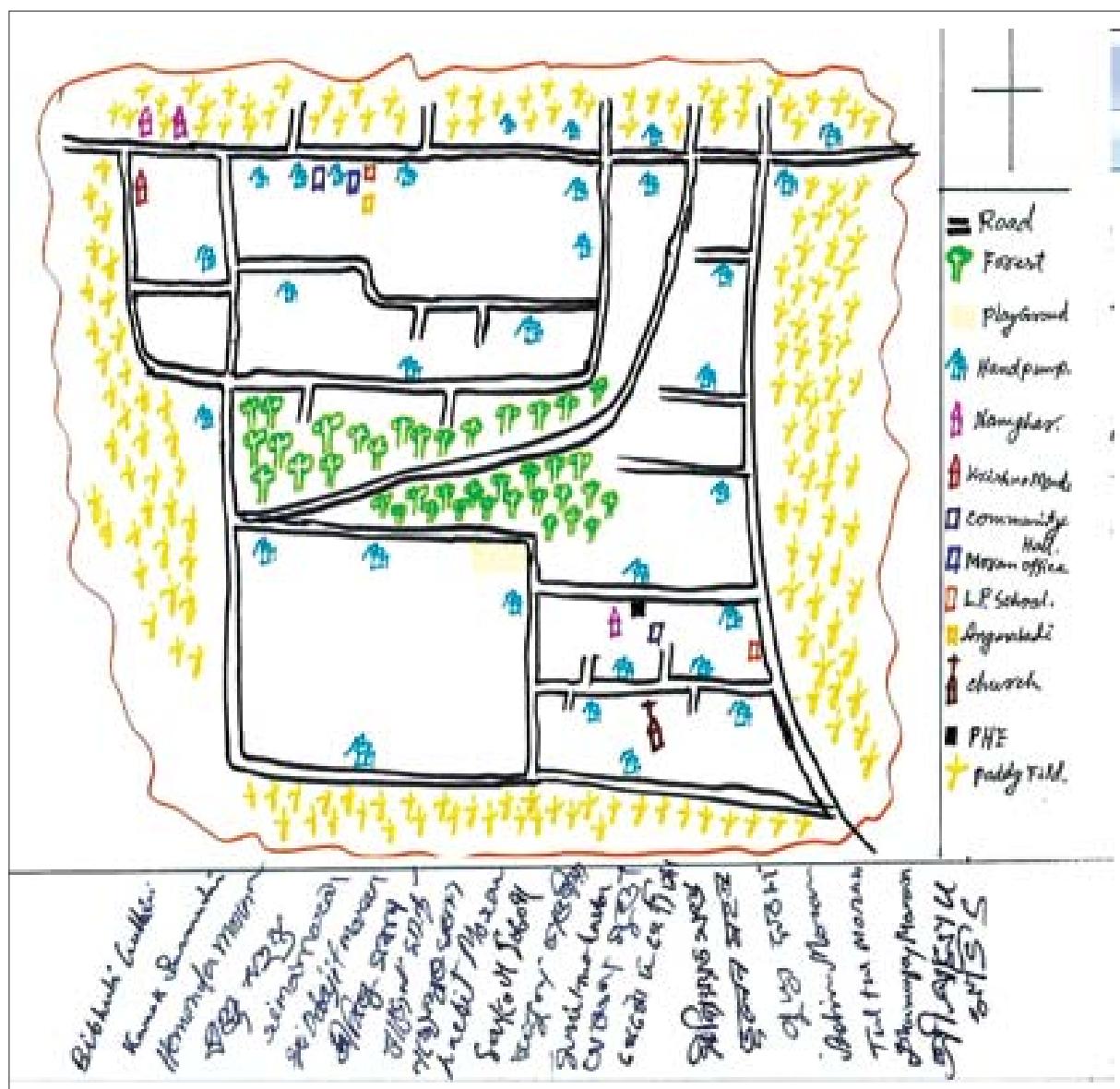
পরিশিষ্ট নং	শিরোনাম
১	মানচিত্র সম্পদৰ মানচিত্র সামাজিক মানচিত্র জি আই এছ মানচিত্র
২	পি আৰ এ অনুশীলন সামাজিক মানচিত্ৰায়ন সম্পদৰ স্থানাংক সময়সীমা পুনৰীক্ষণ জীৱিকাৰ ঝাতুকালীনতা ভেন ডায়েগ্রাম চাপাটি ডায়েগ্রাম অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ
৩	আলোকচিত্র
৪	জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা
৫	পূৰণ কৰা তালিকা- প্রফ'মা ১-৪ (তালিকা ১-৩৭)

পরিশিষ্ট I

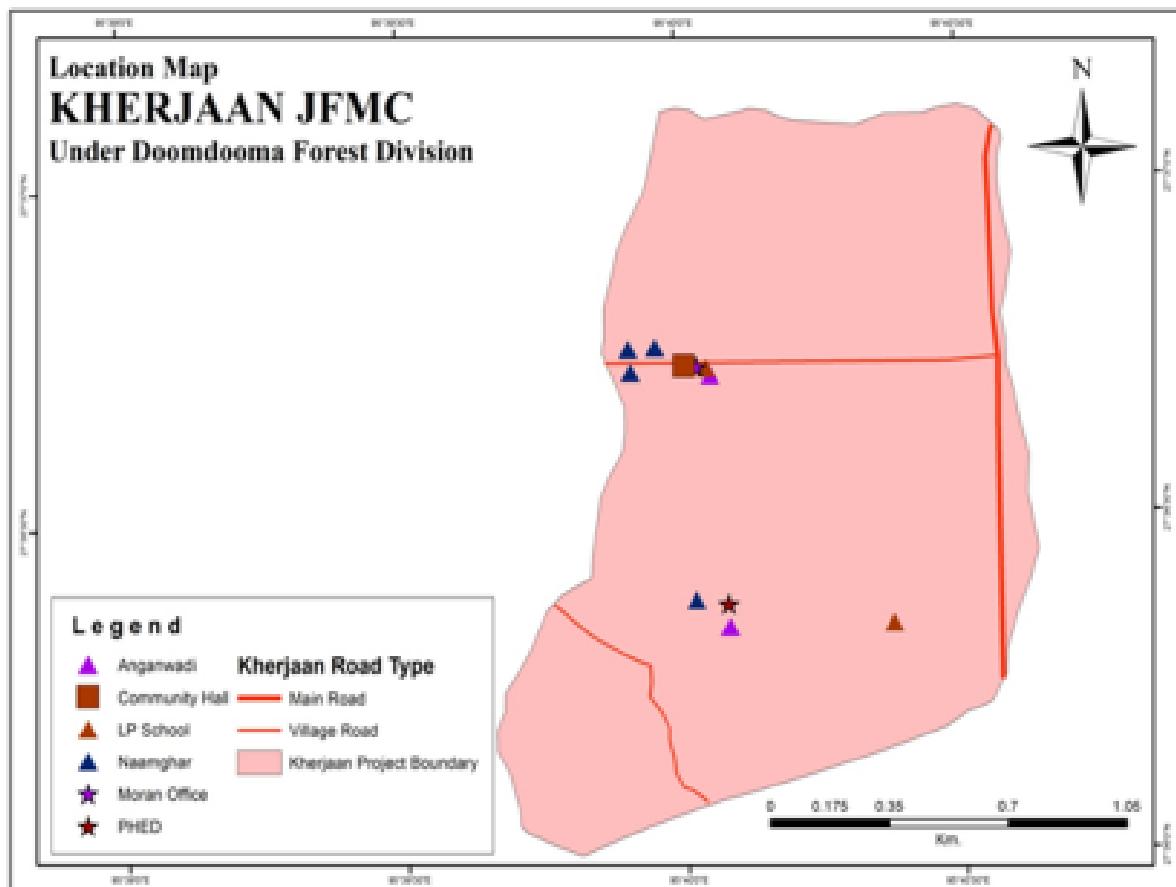
সম্পদ মানচিত্র :

সামাজিক মানচিত্র

জি আই এছ মানচিত্ৰ

পরিশিষ্ট ২ - পি আৰ এ কাৰ্যসূচী

পি আৰ এৰ স্থান আৰু সময়

অংশগ্রহণকাৰীৰ সংখ্যা :	৩৬
সময় :	আবেলি ১২.৩০
স্থান :	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, কাঁচিজান গাঁও

তালিকা : ২.১ কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ অন্তর্গত গাঁওসমূহৰ সংক্ষিপ্তফাৰ

ক্রঃ নং	গাঁৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	কাঁচিজান	২৭০	১৪৬৯	৮১১	৬৫৮
২	খেৰজান	১৯৪	৯৬৯	৪৯২	৪৭৭
	মুঠ	৪৬৪	২৪৩৮	১৩০৩	১১৩৫

পি আৰ এ প্ৰযুক্তি ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ সঁজুলি

- ক) সমূহীয়া আলোচনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব
- খ) ঝতুকালীনতা বিশ্লেষণ
- গ) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন
- ঘ) সম্পদৰ স্থানাংক
- ঙ) ভেন ডায়েগ্রাম
- চ) চাপাটি ডায়েগ্রাম
- ছ) অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক— পি আৰ এ আৰু জীৱিকা
- ক) সমূহীয়া আলোচনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব

সমগ্ৰ সমূহীয়া আলোচনাৰ গুৰুত্ব প্ৰামাণ অৰ্থনীতিৰ বিষয়সমূহৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত— যেনে জে এফ এম চিৎ প্ৰাথমিক জীৱিকাৰ উপায়সমূহ, কৃষি, পশুধন, দক্ষতাসমূহ, পৰ্যাপ্ত সহায়ক সেৱাসমূহ, আন্তঃগাঁথনি আদিৰ লগতে সমগ্ৰ আলোচনাত বনাঞ্চলত বৰ্তমান থকা গুৰুত্বপূৰ্ণ নিৰ্ণয়কসমূহো বিবেচনা কৰা হয়। সঁহাৰি দিওঁতাসকলৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত এই সকলোৰেৰ বিষয়ত গুৰুত্ব দিয়া হয়।

সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰা প্রাপ্ত তথ্য

- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত বৰ্তমান জীৱিকাৰ পৰ্যাপ্ত উপায়সমূহ হৈছে দিন হাজিৰা আৰু নগণ্যসংখ্যক ব্যক্তিগত কামকাজ। জে এফ এম চিৎ কৃষি ব্যাপক নহয়, মাত্ৰ ৬ শতাংশ পৰিয়ালেহে ধানখেতি কৰে, যিটো আকো বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
- কিছু নতুন জীৱিকাৰ উপায় হৈছে মজলীয়া ধৰণৰ হাঁহ-কুকুৰাৰ ফাৰ্ম আৰু নিকটৱৰ্তী চাহ বাগানসমূহত দিন হাজিৰা।

- কৃষির ক্ষেত্রত কোনো সহায়ক সেৱা উপলব্ধ নহয়।
- গাঁওবাসীয়ে গৰু, হাঁহ, স্থানীয় কুকুৰা আৰু গাহৰি প্ৰতিপালন কৰে। প্ৰায় ৯০ শতাংশ ক্ষেত্রত দেখা গৈছে যে ঘাইকৈ মহিলাসকলেই পশুপালন কৰে। কিন্তু পশুপালনৰ ক্ষেত্রত যেতিয়া ৰোগ বিয়পি পৰে আৰু বনৰীয়া জন্মতে আক্ৰমণ কৰে, তেতিয়া গাঁওবাসী গুৰুতৰ বিপদৰ সন্মুখীন হয়।
- যথোপযুক্তভাৱে পশুপালন নিশ্চিত কৰাৰ কাৰণে চৰকাৰী কৰ্তৃপক্ষৰ তৰফৰ পৰা কোনো সহায়ক সেৱা আগবঢ়োৱা নহয়। আনন্দি ডুমডুমাত থকা পশু চিকিৎসা উপকেন্দ্ৰয়ো কাম কৰি থকা নাই।
- বয়ন, ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, বাঁহশিল্প, ইলেক্ট্ৰিচিয়ান, পানীৰ পাইপৰ মিস্ত্ৰী কাম আদি কেতোৰ ক্ষেত্রত গাঁওবাসীৰ দক্ষতা আছে। এইবোৰ ক্ষেত্রত মুষ্টিমেয় গাঁৱৰ বাসিন্দাই বন বিভাগৰ প্ৰকল্পৰ অধীনত বুনিয়াদী প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে।
- কেতোৰ চৰকাৰী আঁচনিৰ দ্বাৰা গাঁওবাসী উপকৃত হৈছে। সেইবোৰ হৈছে এম জি এনবেগা, ইন্দিৰা আৱাস যোজনা, দমকলৰ ব্যৱস্থা আদি। অৱশ্যে এইবোৰ সুবিধা গাঁওবাসীৰ মাত্ৰ ২০-৩০ শতাংশ লোকেহে লাভ কৰিছে।

খ) ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুর্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। পি আৰ এৰ সময়ত সঁহাৰি দিউঁতাসকলৰ সৈতে সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ব্যয়, আয়, ঋণ আৰু সংখ্য আদি পৰীক্ষাৰ লগতে কেতোৰ দিশ যেনে নিয়োগৰ প্ৰণতা, স্বাস্থ্যৰ অৱস্থা, শিক্ষা আদি কোনো পৰিয়ালৰ বৃদ্ধি বা হ্ৰাসত জড়িত বিষয়বোৰ পৰিমাণ হিচাপে থৰি লোৱা হৈছে।

ব্যয় আৰু আয়

শিশুৰ শিক্ষা হৈছে অধিকাংশ পৰিয়ালৰ বাবে এক বিষয়, যাৰবাবে বছৰৰ আৰম্ভণিতে ব্যয় কৰা হয়। সাধাৰণতে জানুৱাৰীৰ পৰা মার্চলৈকে স্কুলসমূহত নতুন শিক্ষাবৰ্ষ আৰম্ভ হৈয়। এই সময়ত নামভৰ্তি মাচুলৰ উপৰি পোছাক, পাঠ্যপুঁথি আৰু অন্যান্য সা-সামগ্ৰী ক্ৰয়ৰ বাবদ ব্যয় কৰা হয়। সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে এপিল মাহত বিহুৰ সময়তো ব্যয় কৰে। তদুপৰি ধানখেতিত যুক্তসকলে মে' মাহৰ পৰা জুলাইলৈকে বীজ সিঁচা আৰম্ভ হোৱাৰ সময়ত আৰু অক্টোবৰৰ পৰা ডিচেম্বৰলৈকে খেতি চপোৱা ঋতুত ব্যয় কৰে।

অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ মাহবিলাকত গাঁওবাসীৰ ধান, তামোল, পশুধন বিক্ৰী আয়ৰ এক ভাল উৎস। যিসকলে নিকটৱৰ্তী চাহ বাগিচাবিলাকত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক হিচাপে কাম কৰে তেওঁলোকে চাহপাত তোলাৰ শ্ৰেষ্ঠ ঋতু জুন-জুলাইত ভাল পৰিমাণৰ আয় কৰে।

সংখ্য আৰু ঋণ

অধিকাংশ ক্ষেত্ৰতে দেখা গৈছে, আয় বৃদ্ধিৰ লগে লগে সংখ্য বাঢ়ে। অধিকাংশ বাসিন্দাই প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ষেত্রত অৰ্থাৎ ডাকঘৰ আৰু বেংকত সংখ্য কৰে। দেখা গৈছে আন্তঃ-ঋণ গোষ্ঠী আৰু বাহিৰৰ সদস্যৰ মাজত ঋণৰ সুতৰ হাৰ পৃথক পৃথক।

কৃষিকাৰ্যত জড়িত থকাৰ ঋতুকালীনতা

শস্য	খেতি কৰা	চপোৱা
ধান	মে'-জুলাই	অক্টোবৰ-ডিচেম্বৰ

কৃষি বহির্ভূত কার্যত জড়িত থকার খতুকালীনতা

জড়িত কার্য	জড়িত থকার সময়
দিন হাজিরা শ্রমিক	এপ্রিল-আগস্ট
বাজিমিস্ত্রীর কাম	ছেপ্টেন্সের-মার্চ
সর-সুরা ব্যবসায়	বছরজুবি
বাজিমিস্ত্রী	আগস্ট-মার্চ
অন্যান্য ব্যক্তিগত সেরা	বছরজুবি

গ) সামাজিক মানচিত্রায়ন

জে এফ এম চির অন্তর্গত গাঁওবোৰ পৰিয়ালসমূহৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা পর্যবেক্ষণৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্রায়নৰ কাম-কাজ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই মানচিত্রায়নত পৰিয়ালসমূহৰ আৱাসৰ ধৰণ, বিদ্যালয়ৰ পৰ্যাপ্ততা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্ম আৰু সম্প্রদায়ৰ বিশ্বাস আদি চিহ্নিত কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্রায়নৰ পূৰ্বে পি আৰ এত গাঁওবাসীক সমবেত কৰা উদ্দেশ্যে গাঁৱৰ ভিতৰতে এক সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ কাম-কাজত গাঁওবাসীয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে। প্রাথমিক পৰ্যায়ত গাঁওবাসীক গাঁৱৰ প্ৰধান পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানবোৰ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দুজনমানে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবঢ়ি আহে। তেওঁলোকক গাঁৱৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে সহায় কৰে।

তালিকা ৩.১ : গাঁওসমূহৰ বিষয়ে তথ্য

সামাজিক তথ্য	গাঁও	কাঁচিজান	খেৰজান
	মুঠ জনসংখ্যা	১৪৬৯	৯৬৯
	পুৰুষ	৮১১	৪৯২
	মহিলা	৬৫৮	৪৭৭
	মুঠ পৰিয়াল	২৭০	১৯৪
	অধিপকী ঘৰৰ সংখ্যা	৩৮	১৯
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা	২৮	৫৬
	আই এ রাই ঘৰৰ সংখ্যা	১২	২৬
উল্লেখযোগ্য বিষয়	দলং		
	জান-জুবি	নাই	নাই
	নদী	নাই	নাই
	সামুহিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	১(কাৰ্যক্ষম নহয়)	
	ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	-	-
	সামুহিক কেন্দ্ৰ	১	১

	প্রাথমিক বিদ্যালয়	১	১
	অংগনরাড়ী কেন্দ্র	১	১
	এম ই, হাইস্কুল আৰু কলেজ	নাই	নাই

- সামাজিক মানচিত্রায়নৰ অধীনত চলোৱা অধ্যয়নত মুঠ ৪৬৪টা পৰিয়াল চিনান্ত কৰা হয়। ইয়াৰে ৮৪টা ঘৰ পকী (ইটাৰ দেৱালৰ)।
- পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজনৰ বিপৰীতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই যেনে বাজৰুৱা সভাঘৰ, প্রাথমিক বিদ্যালয়, অংগনরাড়ী কেন্দ্ৰ, খেলপথাৰ, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদি মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।
- গাঁওবাসীৰ পানীৰ প্ৰধান উৎস হৈছে দমকল। খোৱা আৰু দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে তেওঁলোকে এই পানীয়েই ব্যৱহাৰ কৰে।
- গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হিচাপে প্রাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক। দুখন গাঁৱত চাৰিখন প্রাথমিক বিদ্যালয় আৰু অংগনরাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। অৱশ্যে এম ই আৰু হাইস্কুলত পঢ়াৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ৪-৫ কিঃমিঃ দূৰলৈ যাবলগীয়া হয়।

ঘ) জীৱিকা ক্ৰিয়াকলাপৰ ঋতুকালীন মানচিত্রায়ন :

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্বোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীৰ সৈতে আয়োজিত সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অগাধিকাৰ স্থানাংক মেট্ৰিক্সত শিলঞ্চি অথবা বীজ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। উদাহৰণ হিচাপে সৰল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰা হয় ঋতুকালীন প্ৰণতা বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ। বৰষুণ, শস্যক্ৰম, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, মজুৰি আদায় দিয়া নিয়োগৰ পৰ্যাপ্ততা, বহিৰ্গমন, মানুহৰ ৰোগৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায় আদিৰ দৰে ঋতুকালীন পাৰ্থক্যবোৰ বিবেচনা কৰা হৈছে। তদুপৰি, উৎসৱসমূহৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাককো সামৰি লোৱা হৈছে।

ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য : পৰিয়ালসমূহৰ উপাৰ্জন, ব্যয়, সংখ্যয় আৰু ঋণৰ অৱস্থা অনুসন্ধানৰ বাবে গুণগত আৰু পৰিমাণগত উভয় গৱেষণা আহিলা যেনে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত সমূহীয়া আলোচনাৰ সময়ত অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। উপৰোক্ত বিষয়ত বিতং তথ্য পৰিশিষ্ট-২ত দিয়া হৈছে।

মুখ্য জ্ঞাত তথ্য :

সমূহীয়া আলোচনা অনুষ্ঠিত কৰি পোৱা তথ্যত দেখা গৈছে যে জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ ঘাই ঘাই উপায়বোৰ হৈছে কৃষি, চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী চাকৰি, বয়ন, পশুপালন আৰু দিন হাজিৰা। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে সাম্প্রতিক জীৱিকাৰ অন্যতম এক উপায় হৈছে বিগত ৩-৪ বছৰ ধৰি গাঁৱৰ কিছুসংখ্যক যুৱকে অটোৰিক্সা আৰু টাটা এচিৰ দৰে সৰু বাণিজ্যিক বাহনৰ গৰাকী হৈ তাক চলাই আছে।

কৃষি : জে এফ এম চিৰটোত মানুহৰ প্রাথমিক জীৱিকা হৈছে কৃষি আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰধান কৃষি শস্য হৈছে ধান, যিটো প্ৰধান খাদ্য। গাঁওবাসীয়ে ঘৰুৱা বাৰীত ঋতুকালীন পাচলিৰ খেতি কৰে আৰু এইবোৰ ঘাইকৈ নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উৎপাদন কৰে। অৱশ্যে কিছু পৰিয়ালে বাণিজ্যিকভাৱেও পাচলি খেতি কৰে। পৰিয়ালসমূহ ঘাইকৈ শালিধানৰ খেতিৰ লগত জড়িত আৰু জুন মাহৰ পৰা নৱেষ্বৰ-ডিচেম্বৰ মাহত খেতি চপোৱালৈকে তেওঁলোক এই কামতে ব্যস্ত থাকে।

কৃষিৰ প্ৰত্যাহানসমূহ : কৃষি উৎপাদন ঘাইকৈ মাটিৰ প্ৰকাৰ, অধিক উৎপাদনক্ষম বীজ আৰু সাৰ, মূলধন বিনিয়োগ আৰু লগতে চৰকাৰী বিভিন্ন আঁচনিৰ সৈতে সংযোগ আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কিন্তু এই এলেকাত অধ্যয়ন

চলাই দেখা গৈছে যে গাঁওবাসীয়ে বিশেষভাবে এই এলেকাত কৃষির ক্ষেত্রত গুরুতর সমস্যার সন্মুখীন হোৱা বুলি অবগত কৰাইছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱা কিছু সমস্যা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

- খেতি চপোৱা ঝাতুত ধাননি পথাৰত হাতীৰ উপদ্রু খেতিয়কসকলৰ বাবে অন্যতম ডাঙৰ সমস্যা। শস্য চপোৱাৰ চূড়ান্ত ঝাতুত হাতীৰ দলে আক্ৰমণ চলায়, যাৰফলত খেতিয়কসকলে আকাংক্ষিত শস্য নাপায় আৰু ক্ষতিগ্রস্ত হয়।
- শোচনীয় জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা এলেকাটোৰ আন এক সমস্যা। ভূগৰ্ভস্থ পানী হুস, বৰষুণৰ কম পৰিমাণে ধানখেতিৰ বাবে পানীৰ সংকট সৃষ্টি কৰি আহিছে। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে খেতিয়কসকলে কৃষিভূমিৰ বাবে নিজাঁকে জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা কৰে যদিও সেয়া পৰ্যাপ্ত নহয়।
- গাঁওবাসীয়ে নিজৰ বাৰীত বাণিজ্যিকভাৱে খেতি কৰিব বিচাৰে যদিও জলসিঞ্চনৰ অভাৱৰ বাবে সেয়াও নহয়গৈ।
- উন্নততৰ কৃষি উৎপাদনশীলতা নিশ্চিত কৰিবলৈ গাঁওবাসীৰ বৈজ্ঞানিক কৃষি প্ৰযুক্তি প্ৰয়োগ আৰু কাৰিকৰী জনোৱা অভাৱ।

পশুপালন/মালিকানা : জে এফ এম চিত অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ ক্ষেত্রত পশুধন হৈছে প্ৰধান উপায়। গাঁৱৰ অধিকাংশ সদস্য ছাগলী, গাহৰি, হাঁহ-কুকুৰা আৰু গৰু প্ৰতিপালনত জড়িত।

পশুপালনৰ প্ৰত্যাহানসমূহ :

- অধিকাংশ ক্ষেত্রত গাঁওবাসীৰ বাবে চৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা উপলব্ধ নহয়। গাঁওবাসীয়ে বেচৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা গ্ৰহণ কৰিবলগা হয় আৰু এয়া তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰাইৱে ব্যয়বহুল। প্ৰতিবাৰে গাঁৱলৈ যাওঁতে চৰকাৰী চিকিৎসকসহ অন্য চিকিৎসকসকলেও উচ্চ হাৰত ৰোগ চোৱা মাচুল বিচাৰে। কিছু সঁহাৰি দিওঁতাই জনাইছে যে শোচনীয় পশু চিকিৎসা সেৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেওঁলোকে নিজে বেচৰকাৰী ক্লিনিকৰ পৰা প্ৰতিয়েধক বেজী দিয়া শিকিছে আৰু নিজৰ পশুধনৰ চিকিৎসা নিজেই কৰি আহিছে। কিছু ঠাইত ক্ষুদ্ৰ আৰু মজলীয়া আকাৰৰ হাঁহ-কুকুৰা পাম আৰন্ত কৰা লোকৰ বাবে কোনো কাৰিকৰী পথ প্ৰদৰ্শন আৰু চিকিৎসা ব্যৱস্থা নাই। যাৰফলত এইবোৰ কামত তেওঁলোক গুৰুতৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়।
- গাহৰি পালন অত্যন্ত লাভজনক। ব্যাপকভাৱে ৰোগ বিয়পি পৰাত বৃহৎ আকাৰত গাহৰি পালন কৰাটো গাঁওবাসীৰ বাবে কঠিন হৈ পৰিষে। ঝাতু পৰিৱৰ্তনৰ সময়তে গাহৰিবোৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হয়। আটাইতকৈ বেছি আক্ৰান্ত হোৱা ৰোগবোৰ হৈছে ছোৱাইন ফ্লু, ডায়েৰিয়া আৰু পক্ষাঘাত। আনকি হাঁহ-কুকুৰা পালনতো সঘনে এভিয়ান ফ্লু ৰোগ বিয়পি পৰা দেখা যায় আৰু এনেধৰণে ৰোগৰ আক্ৰমণৰ সময়তেই গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ কুকুৰাবোৰ অত্যন্ত কম দামত বিক্ৰী কৰিবলগা হয়।
- অনা-কৃষি জীৱিকাসমূহ : জে এফ এম চিত পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বা দক্ষ সম্পদ অত্যন্ত কৰেই পোৱা গৈছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱামতে তেওঁলোকৰ মাজৰ কিছুসংখ্যকে বাঁহ আৰু বেতৰ কামৰ প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে যদিও এইবোৰ তেওঁলোকে জীৱিকাৰ উপায় হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাই। গাঁওবাসী বয়ন, এম্ৰহইডাৰী, কোমল পুতলা নিৰ্মাণ, এল এম ভি প্ৰশিক্ষণ আৰু ফেৰিক পেইণ্টিঙৰ প্ৰশিক্ষণ ল'বৰ বাবে আগ্ৰহী।

অনা-কৃষি ক্রিয়াকলাপৰ প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ :

- হস্তশিল্প আৰু অন্যান্য কামকাজত জড়িত গাঁওবাসীৰ উদ্যমিতা মনোভাব কম। ইয়াৰ কাৰণ, হস্তশিল্পসকলৰ শিক্ষাব মান নিম্ন, উদ্যমিতাৰ জৰিয়তে উপাৰ্জন আৰু জীৱিকা সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনা সম্পর্কে সজাগতা আৰু শিক্ষাব অভাৱ।
- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত অনা-কৃষি ক্রিয়াকলাপৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত আন এক প্ৰধান অন্তৰায় হৈছে সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ অভাৱ।
- কেঁচামাল আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মজুতকৰণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।
- পৰ্যাপ্ত বজাৰ আৰু বিপণন যোগাযোগৰ অভাৱ।

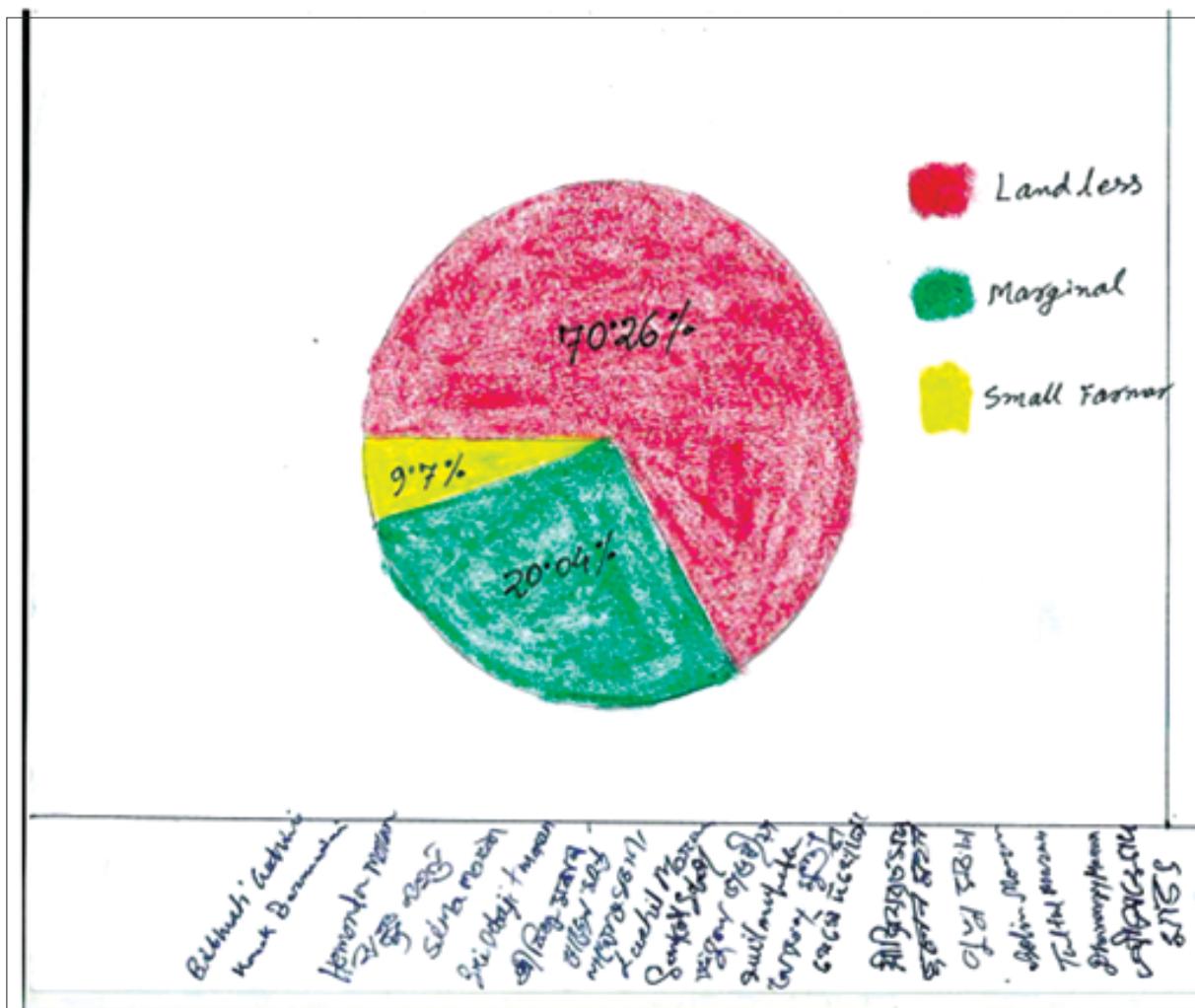
সম্পদৰ স্থানাংক

সম্পদায়ৰ সদস্যসকলৰ হিত চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পদৰ স্থানাংক বা হিতৰ স্থানাংকৰ বিষয়টো সংযুক্ত। নিম্নোক্ত তথ্যসমূহৰ সহায়ত পৰিয়ালবিলাকৰ বিষয়ে সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে।

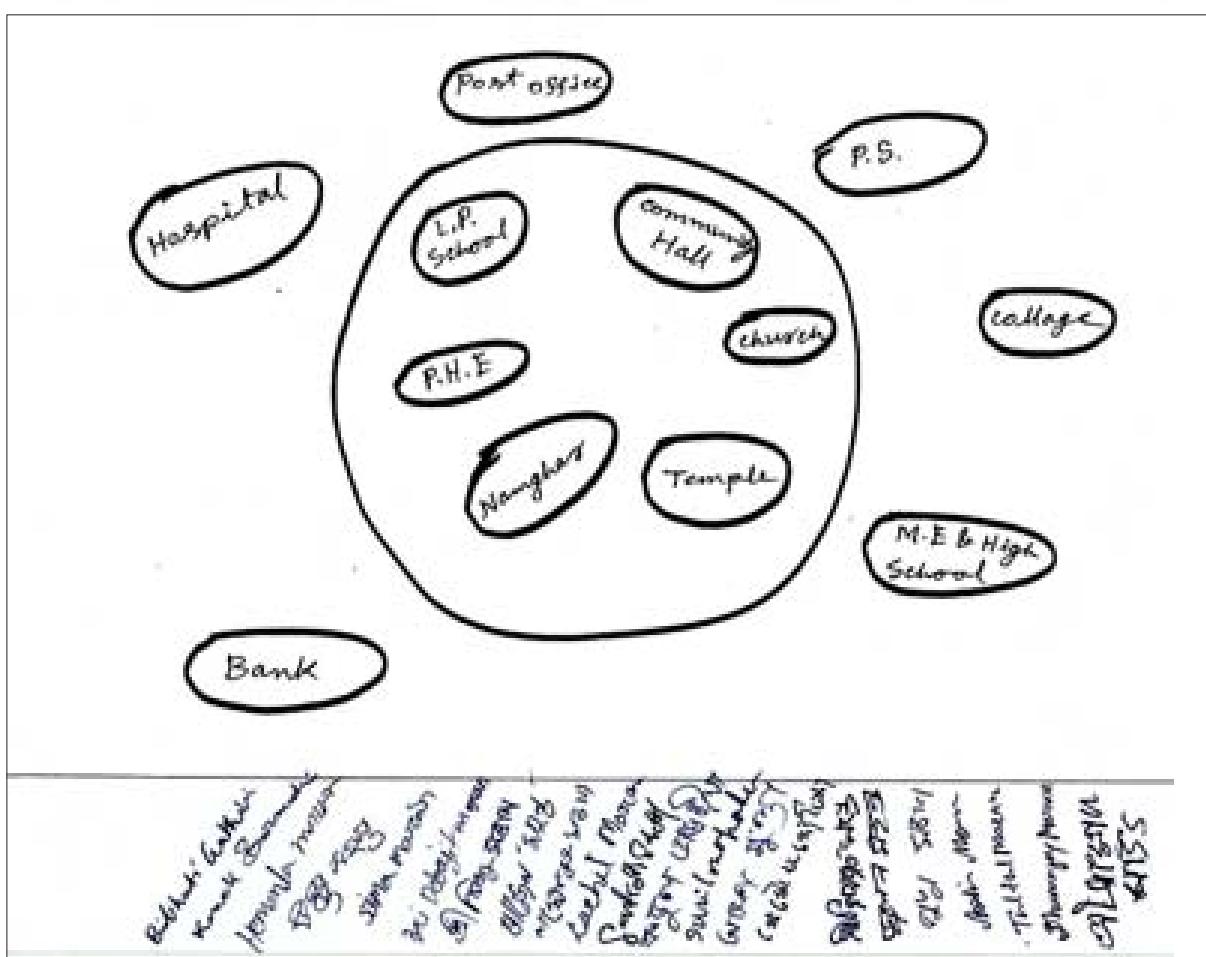
- ক) বৃত্তি/জীৱিকা
- খ) ভূমি মালিকানা
- গ) আৱাস গৃহৰ প্ৰকাৰ
- ঘ) সম্পদৰ মালিকানা

দেখা গৈছে যে ৭০.২৫ শতাংশ লোক দাবিদ্য, প্ৰায় ২০.০৪ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ৯.৭ শতাংশ লোক হৈছে ধনী শ্ৰেণীৰ। দাবিদ্য লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক আৰু অধিকাংশৰে খেতিমাটি বন্ধকত আছে। ধনী লোকসকল যথেষ্ট পৰিমাণে ধানখেতি আৰু চাহখেতি জড়িত আৰু তেওঁলোকৰ যথেষ্ট পৰিমাণৰ কৃষিভূমি আছে। তেওঁলোকৰ টিভি, দুচকীয়া বাহন আৰু চাৰিচকীয়া বাহন আদিও আছে। মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ লোকে নিজৰ মাটিত ধানৰ উপৰি চাহ আৰু উদ্যানশস্যৰ খেতিও কৰে। এইদৰে বিশ্লেষণত সম্পদায়ৰ বিভিন্ন শ্ৰেণী পোৱা গৈছে। স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ-অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক আৰু মাটি বন্ধকৰ অৱস্থা নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে।

সম্পদৰ স্থানাংক

ভেন ডায়েগ্রাম

চাপাটি ডায়েগ্রাম

অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক-ই পি এ

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀର କାରଣେ କାଂଚିଜାନର ଅଗ୍ରାଧିକାର ମେଡିକ୍ଲୁ

Enty. Biol. Activity	Road (A)	Electricity (B)	Sanitation (C)	L.P.G. (D)	Green house (E)	Marks.	Position
Road (A)	A	A	A	A	A	5	1st
Electricity (B)	X	B.	B	B.	B.	9	2nd
Sanitation (C)	X	X	C	C	C	3	3rd
L.P.G. (D)	X	X	X	D	D	2	4th
Green house (E)	X	X	X	X	E	1	5th

অগ্রাধিকাব স্থানাংক-জীরিকা কার্যসূচী

সন্তানাপূর্ণ জীরিকা কার্যসূচীৰ কাৰণে কঁচিজানৰ অগ্রাধিকাব মেট্ৰিক্স

Ranking Ranking for Limited.	Item (A)	Food Processing (B)	Dairy Processing (C)	Live Stock (D)	No. of days	Per cent.
Worving (A)	A	A	A	A	4	48%
Food Processing (B)	X	B	B	B	3	36%
Dairy Processing (C)	C	C	C	C	2	24%
Live Stock D.	X	X	X	D	1	12%

অগ্রাধিকাব স্থানাংক-জীরিকা কার্যসূচী

পরিশিষ্ট-৩

আলোকচিত্র

জে এফ এম চি সদস্যৰ তালিকা

- ১। ৰঞ্জন মৰাণ— সভাপতি (৯৭০৭৩৪২৮৮২)
- ২। প্ৰবীণ মহন্ত— সম্পাদক (৯৯৫৪১৪২৫২৪)
- ৩। নৃপেন মহন্ত— সদস্য
- ৪। বুৱল দহোতীয়া— সদস্য (৯৫৭৭৭৭৬৪৭৮)
- ৫। খেম বাহাদুৰ চেতী— সদস্য
- ৬। বলিন মৰাণ— সদস্য (৮৮২২৮২৬৭৩৫)
- ৭। চন্দ্ৰমা দহোতীয়া— সদস্য
- ৮। অৰ্জনা ডাঙৰীয়া— সদস্য (৯৫৭৭৫০৮২৪৯)
- ৯। লিপিকা মৰাণ— সদস্য

পরিশিষ্ট ৫

(তথ্য - I)

তালিকা-১ : গাঁৱৰ প্ৰাথমিক তথ্য

তালিকা ১ : ২.১ কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৱৰণ

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালসংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	কাঁচিজান	২৭০	১৪৬৯	৮১১	৬৫৮
২	খেৰজান	১৯৪	৯৬৯	৪৯২	৪৭৭
	মুঠ	৪৬৪	২৪৩৮	১৩০৩	১১৩৫

তালিকা-২ : জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	এম অ' বি চি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ-সকলো শ্ৰেণী
		পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
কাঁচিজান	২৭০	-	-	-	-	৮১১	৬৫৮	-	-	১৪৬৯
খেৰজান	১৯৪	২৮৮	২৬৭	১১	১৪	১৯৫	১৬৮	১৪	১২	৯৬৯
মুঠ	৪৬৪	২৮৮	২৬৭	১১	১৪	১০০৬	৮২৬	১৪	১২	২৪৩৮

তালিকা- ৩ : জে এফ এম চিৰ ভূমি মালিকানাৰ ভিত্তিত কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি মালিকানা অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণীৰ ধৰণ				মুঠ
		ধৰনী কৃষক >১০ হেক্টেৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টেৰ	উপাস্ত কৃষক পৰিয়াল	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	কাঁচিজান	৯	১০	৬৭	১৮৪	২৭০
২	খেৰজান	৭	১৯	২৬	১৪২	১৯৪
	মুঠ	১৬	২৯	৯৩	৩২৬	৪৬৪

তালিকা- ৪ : পশুধনৰ সংখ্যা

গাঁওভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা বা প্ৰকাৰ								
জে এফ এম চি	গাঁই	ম'হ	ছাগলী	হাঁহ-কুকুৰা	বলধ	হাতী	গাহৰি	ঘোঁৰা
কাঁচিজান	২৮৬	১৬	৩০৪	২২১৬	৩৮৭	৩	৫৫	১
জে এফ এমচি								

তালিকা- ৫ : গাঁও ভিত্তিক আন্তঃগাঁথনি

শিরোনাম	বর্ণনা	অতিরিক্ত তথ্য
প্রতিষ্ঠানের নাম	কাঁচিজান জে এফ এম চি	সভাপতি ৰঞ্জুল মৰাণ (৯৭০৭৩৪২৮৮২) সদস্য সচিব প্ৰবীণ মহন্ত (৯৯৫৪১৪২৫২৪)
গঠনের বছৰ	জুন ২০১৫-১৬	বন বিভাগ আৰু গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা গঠন কৰা হয়
সংমণ্ডল	ডুমডুমা বন সংমণ্ডল	কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ পৰা পাঁচ কিলোমিটাৰ
আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	কাঁকপথাৰ	কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ পৰা চাৰি কিলোমিটাৰ
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	৯	পুৰুষ-ছয়া, মহিলা-তিনি
জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত ক্লাষ্টাৰ/গাঁও	দুখন গাঁও	কাঁচিজান আৰু খেৰজান
মুঠ পৰিয়াল	৪৬৪	
সম্পদায়	আহোম, আদিবাসী, মৰাণ	
নিকটৱৰ্তী প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	দুখন, কাঁচিজান আৰু খেৰজান (০ কিলোমিটাৰ)	০ কিলোমিটাৰ
গীৱৰ্জা, নামঘৰ, মন্দিৰ	এটা কৃষও মন্দিৰ, পাঁচটা নামঘৰ এটা গীৱৰ্জা	০ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী এমইস্কুল	কাঁকপথাৰ হাইস্কুল (২.৫ কিলোমিটাৰ) এমই আৰু হাইস্কুল (১.৫ কিলোমিটাৰ)	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী হাইস্কুল	হাইস্কুল	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী কলেজ	কাঁকপথাৰ কলেজ	জে এফ এম চিৰ পৰা ৫ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী হাস্পতাল	উপ-কেন্দ্ৰ (এক কিলোমিটাৰ) কাঁকপথাৰ ছিভিল হাস্পতাল	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী আৰক্ষী থানা	ডুমডুমা	জে এফ এম চিৰ পৰা ৫ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী ডাকঘৰ	কাঁকপথাৰ	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী বজাৰ	কাঁকপথাৰ	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ
যাবপৰা পথ	কাঁকপথাৰেৰে	জে এফ এম চিৰ পৰা ৪ কিলোমিটাৰ

তালিকা- ৬ : জে এফ এম চির ক্রিয়াত শস্য

বর্ষা নির্ভর		জলসিঞ্চন	
	শস্যের নাম	এলেকা হেক্টের হিচাপত	শস্যের নাম
খাবিফ	শালিধান	৩০.৫	প্রযোজ্য নহয়
ৰবি	সরিয়ত, শাক-পাচলি	ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে	প্রযোজ্য নহয়

তালিকা- ৭ : জে এফ এম চির উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যের প্রকার	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইটল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্রতি হেক্টের/কুইটল) আনুমানিক	শস্যের অন্তর্গত আনুমানিক এলেকা (হেং)
ধান		৩৯৬	২২.৪২	৩০.৫
চাহ		৩৯৬	৪.৯৮	১৬.০৫
পাচলি	২৮৮	৫৩	২২.৩২	১২.৯

তালিকা- ৮ : জে এফ এম চির পশু খাদ্যৰ পর্যাপ্ততা (জন্ত)

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যের অবশিষ্ট	✓	—	—
গচ্ছৰ পৰা খাদ্য	—	—	✓
ঝাঁহ	✓	—	—
সেউজীয়া খাদ্য	—	✓	—
বনাধ্বলত চাৰণ	✓	—	—

তালিকা- ৯ : জে এফ এম চির বজাৰৰ অৱস্থিতি

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থিতি	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	কাঁচিজান-খেৰজান	১
সাপ্তাহিক বজাৰ	কাঁকপথাৰ	৮
প্ৰধান বজাৰ	কাঁকপথাৰ-ডুমডুমা	৮
বন সমবায় বজাৰ	প্রযোজ্য নহয়	
টেঙুপাটা	প্রযোজ্য নহয়	
মাছৰ বজাৰ	ডুমডুমা	৮
ওষধি উদ্ধিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	প্রযোজ্য নহয়	
বন সমবায় ওষধি উদ্ধিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	প্রযোজ্য নহয়	

তালিকা- ১০ : জলসম্পদ ব্যবস্থা

তালিকা ১০ গাঁৰৰ জলসম্পদ ব্যবস্থাৰ তথ্য

পানীৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পর্যাপ্ততা	ব্যৱহাৰ
পানী উন্নোলন ব্যবস্থা	প্ৰযোজ্য নহয়		
হেণ্ডপাম্প		বছৰজুৰি	খোৱাপানী
নদী			
পুখুৰী	১১	ঝাতুকালীন	ধোৱা আৰু বাগিচাৰ বাবে

তালিকা- ১১ : শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	১২৭	১২	বনাধ্বল	মুখ্য
কেৰাচিন ষ্টভ	১২৭	৪	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ /জৈৱ গেছ	প্ৰযোজ্য নহয়			
বন্ধন গেছ	২৬	৩	বজাৰ	গৌণ
বৈদ্যুতিক হিটাৰ	প্ৰযোজ্য নহয়			

অতিৰিক্ত তালিকা

তালিকা-১২ : আয় বিতৰণ

তালিকা-১২ : পৰিয়ালসমূহৰ আয় বিতৰণ

প্ৰকাৰ		প্ৰত্যেক প্ৰকাৰত পৰিয়ালৰ সংখ্যা
বি পি এল	২৫০০০ৰ তলত	৩২৬
এ পি এল	২৫০০০-৫০০০০	৯৩
	৫০০০০ৰ ওপৰত	৪৫

তালিকা-১৩ : শিক্ষা অরস্থা

শিক্ষার স্তর	গঁরুর নাম		
	কাঁচিজান	খেৰজান	
অশিক্ষিত	১৬৮	৪৪	২১২
I-V	৭৩০	১০৮	৮৩৮
VI-VIII	৪৯৬	৬৯	৫৬৫
IX-XII	৫২	৬১	১১৩
মাতক	২৩	২৯	৫২৩
মুঠ	১৪৬৯	৩১১	২২৫১

নথি-২

জীরিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ : কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা ১২- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

বাধা-বিপত্তি	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন / সংগ্রহ	<ul style="list-style-type: none"> ■ চাহ খেতিৰ ফলত ধাননি পথাৰৰ অৱক্ষয় ■ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰতি অনীহা ■ অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা ■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ■ বজাৰৰ চাহিদাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত নোহোৱা 	<ul style="list-style-type: none"> ■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যৱহাৰৰে পোনপটীয়াভাৱে উৎপাদন বৃদ্ধি কৰা। ■ অধিক উৎপাদনশীল বীজ কৰ্মসূচীৰ ব্যৱহাৰ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰশিক্ষণ ■ আধুনিক বীজ, যন্ত্ৰপাতি আদি প্ৰয়োগ সন্দৰ্ভত প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান ■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি অৰ্য বাবে খণ্ড সুবিধা প্ৰদান
ভঁৰাল আৰু সংসাধন	<ul style="list-style-type: none"> ■ সমুহীয়া গুদাম বা ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ■ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ (কল্পষ্ট'বেজ) ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি সংৰক্ষিত ৰখাৰ সহায়ক। 	
বিপণন	<ul style="list-style-type: none"> ■ উৎপাদিত সামগ্ৰী কঢ়িয়াই লৈ ঘাৰলৈ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ কম আৰু মধ্যভোগীৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰতা। ■ বিপণন কলা-কৌশল সম্পর্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কৃষকসকলৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ওচৰৰ বজাৰলৈ কঢ়িয়াই নিয়াৰ ক্ষেত্ৰত ভাল পৰিবহণ ব্যৱস্থাই সহায় কৰিব। ■ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ■ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ বৈঠক।

তালিকা- ১৩ : পশুধন

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	■ প্রযোজ্য নহয়		
পশু খাদ্যৰ পর্যাপ্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ শোচনীয় বিভীষণ অবস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ■ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্যও পৰ্যাপ্ত নহয়। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশুধনৰ দ্রুততাৰ বৃদ্ধি ■ পশু প্ৰজনন-পালনৰ জৰিয়তে অধিকতাৰ উপাৰ্জন 	
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ■ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পর্কে জ্ঞানৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গ্ৰহণযোগী পশু জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ■ উপাৰ্জনৰ উদ্দেশ্যে পশুপালনত উৎসাহ প্ৰদান 	
গাখীৰ উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশু খাদ্যৰ কম পৰ্যাপ্ততা ■ গাখীৰ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে পশুপালন সম্পর্কীয় বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ দুঃখজাত সামগ্ৰীৰ উচ্চ চাহিদা ■ ‘মিঙ্ক বুষ্টাৰ, মিঙ্ক প্লাছ আদিৰ দৰে পৰ্যাপ্ত বিকল্প ব্যৱস্থাৰে এলেকাটোত গাখীৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰাৰ সহায় কৰিব পাৰে। 	
গাখীৰৰ বজাৰ	<ul style="list-style-type: none"> ■ গাখীৰৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া সংযোগ কম ■ গাখীৰৰ পৰা উৎপাদিত বিভিন্ন প্ৰকাৰ সামগ্ৰীৰ বজাৰত থকা চাহিদা সম্পর্কে সজাগতাৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বজাৰত গাখীৰৰ বিপুল চাহিদা থকা কোকৰাবাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিম বংগ ৰাজ্য জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত 	

তালিকা- ১৪ : এন ড্রিউ এফ পি

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
কম সংগ্রহ	■ এন ড্রিউ এফ পি কম পর্যাপ্ততা	■ পর্যাপ্ত সারঁরা পতিত মাটি	■ খাদ্যর বাবে উদ্ধিদ, ভেষজ উদ্ধিদ আদি রোপণ
অস্থিতিশীল সংগ্রহ	প্রযোজ্য নহয়	■ পর্যাপ্ত সারঁরা পতিত মাটি	—
কম মূল্যের হার	প্রযোজ্য নহয়		—
মূল্য সংযোজন	■ সংসাধন গোট নাই ■ প্রযোজনীয় সম্পদ পর্যাপ্ত নহয় ■ কারিকৰী জ্ঞানের অভাব	—	—

তালিকা- ১৫ : বিশেষাকৃত দক্ষতা

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
কেঁচামালৰ পর্যাপ্ততা	■ চুকি পাব পৰা স্থানত কেঁচামাল পর্যাপ্ত নহয় ■ ভঁৰাল বা গুদামৰ ব্যৱস্থা নাই।	■ কেঁচা মাল মজুত ৰখাৰ বাবে উমেহতীয়া স্থানৰ ব্যৱস্থা ■ বাণিজ্যিকীকৰণ সবল কৰা	■ কেঁচা মালৰ ভঁৰাল স্থাপন
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পর্কে গৱেষণাৰ অভাৱ ■ উচ্চমানৰ সামগ্ৰীৰ নাটনি ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা। আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ নকৰা। ■ টি কিউ এম প্ৰযুক্তিৰ অভাৱ ■ উৎপাদন উন্নয়নৰ উদ্ভাৱনৰ অভাৱ	■ উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি কৰা ■ মানৰ শক্তিৰ সৰ্বাধিক ব্যৱহাৰ ■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ ■ মেলা/আলোচনাচ ত্ৰ/ প্ৰদৰ্শনীত অন্যান্য হস্তশিল্পীৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সৈতে তুলনা কৰি সামগ্ৰীৰ গুণগত মান আৰু ডিজাইন উন্নত কৰা	■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বিপণনৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ হস্তনিৰ্মীত সামগ্ৰীৰ বাবে উপযুক্ত বজাৰ নাই ■ মূল্য নীতি নাই ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাবে উন্নততৰ মূল্য ■ বজাৰ সম্প্ৰসাৰণ	■ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ মাজত সংযোগ স্থাপন ■ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনাচত্ৰ- প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণৰ বাবে বিপণন ব্যৱস্থা ■ সামগ্ৰীৰ কেটেলগৰ বাবে বজাৰ উপদেষ্টাৰে সম্পর্কেৰে হস্তক্ষেপ

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
ঝণৰ সুবিধা	<ul style="list-style-type: none"> ■ বেংক বা ডাকঘরৰ ছেভিং বেংকৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ বেংক আৰু চৰকাৰৰ উন্নয়নমূলক আঁচনি সম্পর্কে সজাগতাৰ অভাৱ 		<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, ম্যাদী ঝণ, কাৰ্য্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বহুমুখীকৰণ	<ul style="list-style-type: none"> ■ কোনো উৎপাদন বহুমুখীকৰণ বা নতুন উৎপাদন উন্নয়ন নাই ■ উৎপাদন বহুমুখীকৰণ ধাৰণাৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ চাহিদা নিৰ্ভৰ উৎপাদন উন্নয়ন, আধুনিক বজাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসাৰে 	<ul style="list-style-type: none"> ■ নতুন উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদনমুখীকৰণৰ বাবে দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ : ঝণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
ঝণগ্রস্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ নাই 	<ul style="list-style-type: none"> ■ নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিনীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন 	
সুতৰ হাৰ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ব্যক্তিগত ঝণ দাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ৰাজসাহায্যমূলক ঝণৰ ব্যৱস্থা 	
ঝণৰ পৰ্যাপ্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ দায়িত্ব লোৱাত ভয় ■ নথিকৰণ সম্পর্কে ধাৰণা নাই 	<ul style="list-style-type: none"> ■ উদ্যমিতামূলক বিষয় আৰণ্ট 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, টাৰ্ম লোণ, কাৰ্য্যকৰী মূলধনৰ ব্যৱস্থা

 Divisional Forest Officer
 Doomdooma Division
 Doomdooma